

esperantoUSA

1994(3-4)

The ELNA Newsletter: News of the Language Problem and Esperanto as the solution

IN THIS ISSUE:

Language around the World

German in Eastern Europe 7

Breton in France 8

The European Language Problem 9

Chinese in Hong Kong 10

How Long to Learn Esperanto? 26

Esperanto in the Schools 3

Allan C. Boschen: Poem 12

Awards to Esperantists 13

Special Reprint: Mark Fettes on Realism and Idealism in Esperanto 21

Recent Conferences 25

Kongresaj Informoj: 1994-1995 27

Reviews: Conroy, *Beginner's Esperanto*, and Piron, *Le défi des langues* 28

Michael Jackson and Esperanto 31

Denove Nova Jaro

NOVJARA SALUTO DE UEA

[La ĉijara novjara saluto de Prof. John C. Wells, la Prezidanto de la Universala Esperanto-Asocio, estis sendita rete al la Esperanto-Ligo por Norda Ameriko.]

Mi deziras sukcesan kaj prosperan novan jaron al ĉiuj niaj membroj! Ĉi tiu estas la sesa fojo, je kiu mi tiunmaniere salutas vin kiel Prezidanto: kaj ĝi devas esti la lasta, ĉar en julio, post kompletigo de miaj du trijaraj oficperiodoj, laŭstatute vi ne rajtos plu reelekti min. Venis do la momento por rigardi malantaŭen kaj antaŭen.

Antaŭ ses jaroj, kiam mi transprenis la prezidadon de nia Asocio, ankoraŭ staris la Berlina Muro kaj ankoraŭ ekzistis Sovetunio kaj unueca Jugoslavio. Kiaj konvulsioj deposedis tiam trafis la landojn de orienta Eŭropo kaj kun ili ankaŭ nian tiean movadon! Oni devis lerni novajn manierojn por vivi, novajn manierojn por organizi. Sed ni ja lernis kaj lernas. Ekzemple en Pollando la landa asocio ĵus renovigis sin en nova formo por la novaj cirkonstancoj. En Rusio salutinde malaperis la skismo inter la du landaj asocioj: REA kaj REU unuiĝis sub la nomo Rusia Esperantista Unio.

Tiuj eventoj ne restis seneŝaj en okcidenta Eŭropo. Aparte bonvena estis la decido de la nederlandaj esperantistoj, forbalai la malnovan dividon inter la "socialista" kaj la "neŭtrala" (aŭ "burĝa") movado, tiel kreante unuecan landan asocion, Esperanto Nederland.

Ĉiu iom sperta esperantisto scias, ke ne sufiĉas unu-du jaroj por ke ni gajnu la tutan mondon por Esperanto. La vojo estos longa. Ni devos labori por nia lingvo ankoraŭ dum multaj jaroj kaj jardekoj. Fervoraj movadanoj foje seniluziiĝis, ĉar ne ĉiu nia klopodo tuj portas fruktojn. Foje ni estis tro ambiciaj: foje ni devis rezigni pri klopodoj, kiuj

montriĝis esti preter nia kapablo.

Tamen tio ne signifas, ke ni devas rezigni pri la agado por Esperanto. Ĝi restas unu el la belaj kaj noblaj idealoj de la homaro. Same kiel ni strebu por monda paco (sed diversloke la homoj ankoraŭ militas), same kiel ni strebu por homa interfratiĝo (sed diversloke la homoj restas dividitaj per malamo), tiel same ni strebu por interkompreniĝo per komuna lingvo (kvankam ĝis nun restas la lingvaj baroj inter la homoj).

* * *

Inter la apartaj problemoj de 1994 estis la suferoj de la esperantistoj en Bosnio, Angolo kaj Ruando, pro la tieaj militoj. Per nia konto "Espero" ni faras, kion ni povas, sed ni povas malmulton. Ekonomia krizo ja daŭras en pluraj orienteŭropaj landoj, en Kubo, kaj aliloke.

Sed la jaro alportis ankaŭ plurajn gravajn sukcesojn.

—La 79-a Universala Kongreso en Seulo estis granda sukceso: ne nur el organiza kaj financa vidpunkto, sed ĉefe pro la neeŭropeco de la partoprenantoj. Ili pruvis ke ofte ili estas pli vervaj adeptoj de Esperanto ol la laciĝintaj kaj konsum-obseditaj okcidentanoj.

—En Afriko ni notas modestajn atingojn en la formo de la kongreso de Tanzania E-Asocio kaj la preparoj por la Tria Afrika Kongreso de Esperanto.

—La mondkonata itala verkisto Umberto Eco, per sia libro *La serĉado de perfekta lingvo*, pledas nerekte sed

Daŭrigota sur paĝo 20

EDITORIAL

Playing catch-up

In February 1988 I took over the editorial position of *The ELNA Newsletter*, and put my very first editorial on page 2. The header was, if I remember correctly: WE APOLOGIZE. No issue of *The ELNA Newsletter* had appeared since the previous summer; my very first issue was a 24-page catch-up issue to finish off 1988. I publicly hoped that that would never happen again, but recognized that such things happen from time to time...

Well, here we are again. WE APOLOGIZE. This is another catch-up issue (32 pages instead of 24; hope you enjoy them). Hopefully it won't happen again.

I am anxiously awaiting word from some enthusiastic volunteer willing to take over the job of editing *esperanto usa*. I will emphasize again that I am willing to hang onto the most technical side of the job: layout and printing. All I ask is someone who will tell me what to put in where, and who will provide me (on floppy disk or over the net) with files for the articles. Anybody out there? (... he asked plaintively...)

Coming in a month or so, the long-promised *Literary Supplement*. Coming late in February (the month in which you should have this in your hands): Peter Benson, *The Comprehensive English-Esperanto Dictionary*, now, after many technical hangups at the printer, in press.

Meantime, a couple of issues' worth of musings...

Learning Esperanto

Most of you, I hope, know that you can work your way through a ten-lesson free postal course by contacting ELNA or, if you are on-line, by contacting Marko.Rauhamaa@tekelec.com. You may also know that there are three levels of full-scale correspondence courses offered by the American Association of Teachers of Esperanto and ELNA, available through the ELNA Central Office. Textbooks are readily available: besides the old stand-by *Teach Yourself Espe-*

ranto (now being published here in the United States, in a delightfully surrealistic new cover), we also have David Richardson's *Esperanto • Learning and Using the International Language*, ELNA's recent reprint of Montague C. Butler's classic *Step By Step In Esperanto*, and now, thanks to Hippocrene Press, Joseph Conroy's *Beginner's Esperanto*.

Let me in addition recommend to you any of several national-scale summer courses in Esperanto. Chief among these is, of course, the traditional three-week summer workshop at San Francisco State University, now entering its 26th year. The SFSU courses, which start on June 26 and last through July 14, are taught in four levels, ranging from introductory ("Bonan tagon! Kiel vi fartas?") to an advanced course that covers several aspects of Esperanto literature; occasionally, a fifth level about teaching methodology will be added for specialists. As usual, SFSU is providing a qualified, and international, team of teachers: Duncan Charters of the United States, Atilio Orellana Rojas of Argentina, and Spomenka Štimec of Croatia. They will be assisted by Umeda Setsuko of Japan, who will be leading evening conversational groups. For information, you will want to contact Catherine Schulze at 410 Darrell Rd., Hillsborough, CA 94010.

Coming up fast on the outside—and, while obviously not as complete as the SFSU courses, of greater interest and utility to those whose free time is restricted—are the University of Hartford series of summer Esperanto courses. The Hartford courses, which this year will run from July 10 to July 15, are taught in three levels: elementary, intermediate, and advanced. This year's teaching team will consist of Joseph Conroy, mentioned above, and Boris Kolker of Russia. Dr. Humphrey Tonkin, President of the university, will be personally serving as general coordinator of the program. For information, contact Ms. Hilda Grossman, University of Hartford, West Hartford, CT 06117-1599.

Kaj tiel plu...

It is embarrassing to admit that there is another nationwide Esperanto magazine that, at least during the past year, has been more punctual in its appearance than *esperanto usa*, but there it is. The magazine is *Ktp!*, published by USEJ, the U.S. youth organization. It goes, so far as I know, to every "youth" member of ELNA. Despite my age, I get to see it, even before it appears, because my daughter Sybil is heavily involved in the layout and printing of the magazine. The editor is Joseph Truong of Pennsylvania, who is also the driving force behind USEJ. Check it out. Information on USEJ and *Ktp!* is available from the ELNA Central Office, or from Joseph Truong, address in the Adresaro.

How many of us are there?

Every Esperantist has, at one time or another, been asked "How many people speak Esperanto?" Possible answers include: (a) "Only a few thousand"; (b) "Tens of millions"; (c) "Nobody knows"; (d) "That is not important, and I refuse to play the numbers game with you." The most popular answer in recent years is: "About two million people; that's what it says in *The World Almanac and Book of Facts*. I rest my case."

Whatever answer you give, somebody is going to argue that (a) you are indubitably wrong (which is probably correct, though the person involved is not likely to present you with any evidence for this) and that (b) the number is certainly smaller (also no evidence, or reason for thinking that the correct number has to be smaller rather than larger; it just *has* to be, that's all!). This happens on the net (in soc.culture.esperanto, the Conlang mailing list, or elsewhere) with depressing regularity, about once every six months; the argument lasts for about a week, and everybody finally goes away dissatis-

Daŭrigota sur paĝo 18

NEWSBRIEFS

Esperanto in the Media

This may not exactly qualify as news, but in the magazine *Poetry Unlimited* (May-June 1994) there is a full-page advertisement by Alberta Casey describing Esperanto and giving a contact address and two telephone numbers, including ELNA's toll-free number. (provided by Alberta Casey)

On the NBC *Tonight* show (Aug. 1, 1994) Jay Leno showed a newspaper ad-

vertisement purporting to help improve one's "Ebglish" [sic!]. Leno's comment: "It's like Esperanto: it's Ebglish." (reported by Steven Graham Belant)

In the "Feedback" section of *Soldier* magazine (August 1994), Spec. James Howard suggests that the army should consider Esperanto as an international language that soldiers could use. (reported by John Wiley)

In *Elevator Music*, Joseph Langa writes, "Muzak and mood music are, in many respects, aesthetically superior to all other musical forms: they emit music the way the twentieth century is equipped to receive it. They have so successfully blended genres and redefined music appreciation that they have become the music world's Esperanto." (quoted by Rob Hardy)

TEACH CHILDREN AND CHILDREN WILL TEACH THE WORLD.

by Charlotte Kohrs

Last year, exciting events took place in elementary and middle schools in North America. On Sunday evening, July 18, 1994, at the ELNA KONGRESO in Sacramento, Ron Glossop, Prenda Cook and Charlotte Kohrs competed with each other to tell their audience about these happenings and to ask ELNA and its individual members to help us create a miracle in the next few years.

The "miracle" began three years ago, when Kent Jones, Commissioner for Education for ELNA, taught Esperanto to several teachers in Chicago public schools and helped them introduce Esperanto to their students. In the school year, 1993-1994, under Kent's guidance, in 19 elementary and middle schools in the United States, teachers who are themselves learning Esperanto have introduced Esperanto to their students.

Kent is solving a problem which for 107 years, no one has been able to solve: Where does one find experts who will introduce Esperanto to children?

He has found the experts right in the schools. In the past year, 19 expert teachers, some of whom are still work-

ing on the free postal course, have demonstrated that, with guidance and appropriate learning materials, one does not need to be an expert Esperantist to introduce Esperanto to children.

Our association, CHILDREN AROUND THE WORLD, has been working closely with Kent Jones. Many of the teachers who are introducing Esperanto under his guidance are using our materials, especially our latest book, *DEK DEMANDOJ*—a book written to provide immediately usable pages for classroom teachers, and for Esperantists who are not necessarily expert teachers of children.

DEK DEMANDOJ incorporates materials in our previous booklets—questions and answers, songs, games, and an introduction to world geography. But unlike our booklets, it is spiralbound, on 8 1/2" by 11" pages. Teachers can photocopy the 19 activity pages and songs in the twelve lessons, giving each child a copy, one lesson at a time. The 22-page TEACHERS' GUIDE at the end of the book helps teachers with pronunciation; gives detailed guidance for each lesson; and provides an Esperanto-English vocabulary, a summary of basic grammar

rules illustrated in the lessons, and four pages of games. Janice and John Atkinson have recorded the four pages on pronunciation on Side B of our song cassette, *Kantu Esperante kun Janico kaj Johano*.

During the past year Prenda Cook and Ron Glossop have been using *DEK DEMANDOJ* in school classes, supplementing the pages with their own highly creative activities. Some of you have asked us: "When you introduce Esperanto to elementary school children, do you aim to teach them to become expert Esperantists?" At this time, our answer is NO. In overcrowded school curricula, very few teachers are able to find more than one hour a week for Esperanto. Over the years, however, encouraged by children's immediate response to the idea of a world language, and their eagerness and successes, and by achievements in a few schools where children can study Esperanto daily, the successes and rewards will be so great that more and more teachers will fit Esperanto into their schedules—for at least half an hour twice a week, and the

Daŭrigota sur paĝo 15

REGIONAJ KAJ FAKAJ RAPORTOJ

Esperanto-Agado en Usono

California

La novaĵoj de la Oazo de Esperanto

As you know Oazo de Esperanto (ODE) has its roots in the spirit of Friendship with all nations and people who want and believe that all people should have one non-ethnic, non-political common language.

We believers were further motivated by that spirit when just four years ago the State of California allowed ODE to establish our non-profit organization. The spirit continues to motivate us now as we reach out to additional communities with our help and friendship.

During the past year with the help of everyone we continued to have our classes, weekly conversational meetings, monthly board meetings and fund raisers, ground breaking of the Oazo Dome and increasing our funds in the treasury.

Tom Somer taught a successful class during the year and is getting ready to teach another in the near future.

We are still meeting each Thursday evening and hope to increase the number of people attending.

We had two successful fund raisers during the year to increase our building fund; however the biggest increase in our treasury came from a Distribution of Trust from a Will. Harry Bell was the person who named ODE in his Will. He could not speak, read or understand Esperanto but he had the spirit and believed that what we were doing was good for the world.

We increased our beginning balance from \$2,202 in January to \$10,285 ending this year.

The location of the Dome to be constructed was agreed upon and ground breaking began as stakes were driven into the sandy desert earth. We hope we can get the concrete foundation poured and construction started in 1995.

Our new brochure is being distributed in the seven local high schools in our area. We hope we will get many begin-

ning students. Tom Somer will teach one course and J. Tilman Williams will teach another. It is hoped that we can have two classes, one class on Tuesday evenings from 7:00 PM to 9:00 PM and the other on Saturday from 1:00 PM to 3:00 PM.

During the past year we had nine Esperantists housed in the Amikeca Domo on Harbor Blvd from five different countries, Argentina, New Zealand, Bulgaria, Russia, Brazil and of course the United States. Dr. Stanley Drake, of the International Society of Friendship, and his new bride were our guests for two nights at the Amikeca Domo.

Language is the doorway through which all knowledge must pass. The study of Esperanto widens that doorway. (El lastatempe cirkulera letero de Ode)

District of Columbia

La ĉarma kaj talenta SARA SU JONES regalis nin ne nur per vizito, sed ankaŭ per lerta ludado de klasika muziko kun JIM LIEBERMAN ĉe ties oficejo la 20-an de aŭgusto. Sara kaj Jim (ludante violonon kaj violonĉelon, respektive) ludis "Passacaglia" de Handel kaj Halvorsen, unu el la malmultaj muzikaĵoj speciale verkitaj por tiuj du muzikiloj. Tiu Esperantista duona korda kvarteto ravis ĉiujn.

Sara Su, filino de ĉikaga Esperantisto R. KENT JONES kaj lia ekzino CHAESUN, kiu ankaŭ ĉeestis la festenon, estas membro de tiu feliĉa tribo, la denaska Esperantistaro. Ekde ŝia naskiĝo, ŝia patro decidis paroli al ŝi ĉefe nur Esperante en la hejmo (iomete angle aŭ koree), kaj la plimulto da gastoj kiuj vizitis ilian hejmon ankaŭ estis Esperantistoj. Krom tio, ŝia edukado inkluzivis multajn Universalajn Kongresojn en diversaj landoj, kie ŝi kutime ankaŭ violonludis. (DANIELA DENEVA POWER memoras ke ŝi vidis Sara Su ĉe la UK en Varna, Bulgario en 1978.) La Infanaj Kongresetoj, ŝi diras, estis ofte aĉe organizitaj, kaj ŝiaj plendaj raportoj pri ili kontribuis al plibonigoj.

Plej frapis ŝin la UK en Ĉinio en 1986, kiu "malfermis (miajn) okulojn pri la

potenco de Esperanto kiel komunikilo inter popoloj." La plej granda potencialo por Esperanto, ŝi pensas, estas en Azio. Ni devas havi fortan unuecon en la movado, ŝi opinias, kaj la eŭropaj kaj aziaj movadoj devas ligi sin pli forte.

Sara Su nun studas ĉe Harvard, kie ŝi estas unu el la redaktoroj de la *Harvard International Review*. Lastan jaron ŝi verkis por tiu revuo tre frapan artikolon titolitan "Power of Babel: The Struggle to Balance Linguistic Unity and Diversity" kiu efike argumentis por Esperanto kiel solvo al lingva imperiismo kaj aliaj lingvobazaj problemoj. Ŝi diras ke ŝi eble starigos Esperanto-klubon ĉe Harvard se tempo permesos. Dum ĉi tiu somero ŝi laboris kiel internulo ĉe la "rusia pupitro" de la usona ŝtata Departemento.

Kompreneble, pro sia edukado, Sara Su ĉiam havis mondan perspektivon ekde la junaĝo. Fakte, ŝi anoncis "Mi estas monda civitano" kiam ŝi estis 4-jara! Kaj la tuta mondo povas lerni ion gravegan de ŝi: Sara estis renkontinta plurajn iranajn Esperantistojn dum ŝia vojaĝado, kaj ŝia reago al la irana-iraka milito de la 1980-aj jaroj estis: "Mi timas por miaj amikoj—mi timas ke la bomboj mortigos ilin." Jen gravega valoro de Esperanto: per ĝi oni akiras amikojn tutmonde kaj poste vidas la mondon kiel amikaron kaj iun ajn militon kiel minacon kontraŭ la propra familio de amikoj, ne nur kiel serion de foraj novaĵoj. Kiel dolĉe estus se ĉiuj en la mondo rigardus la mondon—kaj la militon—per tiu perspektivo.

(Note by the editor of *La Potomaka Esperantisto*: I want to repeat that very important last point in English for those of you whose Esperanto is non-existent or shaky: Sara Su met several Iranians during her many years of attending Esperanto conventions in various countries, and when the Iran-Iraq War broke out in the 1980s, her reaction was: "I'm afraid for my friends—afraid the bombs will kill them." Thus a key value of Esperanto: one acquires friends throughout the world and henceforth sees any war as

Daŭrigota sur paĝo 30

EL LA CENTRA OFICEJO

MONEY MATTERS & U.N.

With the last edition of *esperanto usa*, you received a little brochure describing a deal with National Telephone & Communications by which ELNA would receive a percentage of the long-distance bills paid by members who switched their service to NTC. Some members were offended by receiving a commercial solicitation via ELNA, and some by its style or content.

I have decided to withdraw from the program, for I do not wish to function any longer as *de facto* representative for a telephone company. This has consumed many hours which I might have applied more fruitfully to direct advocacy of our dear International Language, rather than this indirect attempt to help ELNA earn money.

*****

I would like to request your material assistance in another capacity, however. Here at the Central Office, we compose all of our letters, pamphlets, catalogs, documentation, etc. on old IBM-clone computers, while this newsletter is composed by the editor, Don Harlow, on his Macintosh. It would be quite convenient for us to have ready access to a Macintosh here in the CO, but there is no money in the budget for such an investment. If you have recently upgraded, or for any other reason have a spare Macintosh which could be donated to a non-profit organization, ELNA's CO staff would be happy to put it to good use; and you would get a tax break! Board member Derek Roff has suggested that several monetary donations could be collected together to allow ELNA to buy a Mac if none is donated, and Derek has pledged a generous sum to that end. I'll keep you posted about developments. We could also use another DOS machine... Antaŭdankojn!

*****

1995 will mark the fiftieth anniversary of the ceremonial signing of the documents which brought the United Nations into being. I am working here on several

projects to raise awareness of Esperanto within the context of UN50 celebrations. As you doubtless know already, the U.N. is immersed in a linguistic soup which absorbs (dare I say "wastes"?) almost a third of its budget on translation and interpretation. This will be a fine opportunity to inform UN staff and the general public about our proposed solution to the world's language problem. If your area has a local UN chapter, perhaps you could write a short article for their newsletter, or volunteer to take part in a panel discussion.

You probably also know that in 1984, the United States withdrew from UNESCO, citing mismanagement and internal political problems as the cause. In the ten years since then, UNESCO has addressed and improved these issues, and now deserves and needs U.S. support. This educational branch of the U.N. recently requested that member-states report on the progress of Esperanto education since the 1985 resolution which encouraged the introduction of Esperanto into schools and institutions of higher education. Since the U.S. is no longer a member-state, we cannot officially report on the progress recently and continually made here, thanks in large part to the excellent work of R. Kent Jones, ELNA's Education Commissioner, and Dorothy Holland, President of and Editor for the American Association of Teachers of Esperanto. Perhaps a letter to political representatives can nudge the government towards rejoining UNESCO. Or am I too naive to believe that we have democracy?

Amike salutas vin

—Miko SLOPER.

Direktoro, Centra Oficejo

[*Note from the President: The United Nations Association of the United States of America will be holding two conferences this year: its annual conference, which will occur in San Francisco in June, and a special Assembly in Washington D.C. in August. The ELNA president has been invited to two special events in conjunction with the former*

conference, including a reception for the Secretary-General of the U.N., and ELNA is, with several other organizations, co-sponsoring the Washington assembly. ELNA is now investigating the possibility of being more actively involved in both conferences.]

Daŭrigata de paĝo 6

devas skribe konfirmi tion. (Eventuale necesas antaŭe altigi vian servobonhavin: ĝiru kiel kutime al la konto n-ro 2051-305 ĉe la poŝtĝiro-oficejo Hannover, BLZ 25010030)

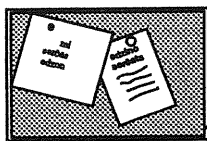
3) Se vi havas konton ĉe UEA (kun sufiĉe da bonhavo), tiam eblas ĝirigi la sumon al la AIS-konto aisc-j ĉe UEA. Samtempe aldonu al via mendo kopion de via letero, per kiu vi petas ĝiradon en Roterdamo.

4) Eblas sendi monbiletojn en laŭeble registrita koverto kune kun via mendo. Sed tion vi faros je via propra risko, la eldonejo ne povas kompensi iujn tiajn eventualajn perdojn.

La eldonejo ege bedaŭras, sed ne eblas konsideri subskripciojn sen kompleta pago, kiu okazu antaŭ la limdato: 1995-01-31.

Demandojn pri kromaj detaloj vi elektronike povas sendi al mi. Mi aŭ provos respondi aŭ peros vian demandon al la eldonejo.

HS Holdgrün <hholdgr@gwdg.de> aŭ <holdgrun@uni-math.gwdg.de>

ANONCOJ

[La rubriko Anoncoj enhavas diversajn reklametojn, petojn, ktp., kiuj estas diskonigindaj sed ne povas trovi lokon en alia rubriko. Nek ELNA nek la redaktoro povas promesi aŭ prirespondeci definitivan plenumon de io ajn promesita en anonco.]

EOLA-7 invitas vin!

EOLA (Esperanto-Lingvo Arta) estas unu el plej popularaj dum lastaj jaroj junular-aranĝoj de diversaj talentuloj. Se iuj skeptikuloj almenaŭ unufoje vizitus la aranĝon, ili tuj forgesus pri siaj vortaĉoj pri "manko de kulturo" en Esperanto ktp. Kutime dum ĉiu kunveno oni trovas novajn treege talentajn aŭtorojn, plenumantojn, deklamantojn, bonajn kaj talentajn amikojn por sia tuta resta vivo. Venu kaj konvinkiĝu pri tio mem!

Jen—skize—informoj el *Informletero* 1 pri EOLA-7:

"Karaj geamikoj, gejunuloj, geartemuloj ktp! KAZANA Eklubo 'SMERALDO' kaj SEJM invitas vin partopreni en tradicia SEJM-aranĝo—la 7-a festivalo EOLA (Esperanto-Lingvo Arta)—Kazanĵ (ĉefurbo de Tatarstano, sur Volga-rivero, granda kultura, historia, kultura kaj industria centro) Dato: 04.03 - 08.03. 1995. El la programo:

KONKURSBRANĈOJ de la Festivalo:

Konkursoj—Kanta, Versa, Originala, Teatra, Fota, Murgazeto Pentrista, Diskogvidantoj (entute 23 premioj) + premio por la plej populara homo de EOLA-95.

Estos tri kategorioj de premioj—por propra kanto/verso ktp., plenumado kaj la t.n. 'stela' kategorio, kie partoprenas unuaj laŭreatoj de la samaj antaŭaj konkursoj. Certe, ĉiu deziranto rajtas fondi propran premion kaj enmanigi ĝin dum EOLA.

Aliĝkotoj: 7/10 mil rusaj rubloj—por SEJManoj kaj lernantoj /resp: Ceteraj (ĝis 01.02.95): 10/13 mil rusaj rubloj—surloke.

—Partoprenantoj el KŜŜ {krom Rusio} pagas duonan kotizon!

—Infanoj malpli ol 7-jaraĝaj aliĝas senpage.

PROPONOJN sendu al Maria

KOĈETKOVA — 153022, IVANOVO, ul. Zaharova, 13—3. H. tel. (0932) 23-30-68.

ALIĜILOJN + kotizojn—al: Natal'ja Hermanovna BLOĤINA. RU-420136, Kazanĵ, do vostrebovanija. Kontakttelefonoj en Kazanĵ: (8432) 35-77-74 - Samsutdinova Albina

57-02-24 - Bloĥina Nataŝa
56-70-48 - Amirova Janna

JAM EKZISTAS KONSTANTA ESPERANTO-BABILADO ĈE LA KOMPUTILA SERVO "GENIE"

Ĉiujn dimanĉojn en la Public Forum * Non-Profit Connection RoundTable de la nacia komputila servo "Genie" je la 11:00 ptm (Orienta Tempo) jam estas oficiale starigita Esperanto-Babilada Ĉambro en la Realtempa Konferenco. La gastigantino estas JANET.NPC, helpanta estrino de tiu RoundTable kiu lernas kaj subtenas Esperanton.

Ĉiuj esperantistoj kun ia komputilo kaj modemo povas uzantiĝi je GENIE kaj kuniĝi kun gesamideanaj babilantoj tra la lando. Kuniĝu kun ni dimanĉojn je la 11:00 ptm (Orienta Tempo) por paroli kaj lerni Esperanton surkomputile!

David Gaines

D.GAINES7@GENIE.GEIS.COM
Baltimore, Maryland

KONTAKTU: JANET.NPC
@GENIE.GEIS.COM

Reklamo pri aperonta libro:

Okazas malofte, se oni konsideras la absolutajn ciferojn, ke Esperantisto ricevas nobelpremion—sed ja ofte, se oni atentis, kiom malmulte da Esperantistoj ekzistas. Nun do la kvara en tiu elita rondo estas *Profesoro Reinhard SELTEN*, kiu ĉi-jare ricevis tiun premion en la fako ekonomiko. Nia eldonejo havas la honoron, eldoni lian kune kun *Profesoro Jonathan POOL* skribitan libron titolitan *Enkonduko en la Teorion de Lingvaj Ludoj / Einführung in die Theorie sprachlicher Spiele*, subtitolo *Ĉu mi lernu Esperanton? / Soll ich Esperanto lernen?* en dulingva formo. Tiu dulingveco ja respegulas la gvidan principon de nia eldonejo, ke instrulibroju estu skribitaj en la nacia lingvo de la aŭtoro kaj en la internacia lingvo.

Pri la enhavo de la libro: la partan sukceson kaj partan malsukceson de Esperanto provis klarigi jam diversaj sciencistoj laŭ malsamaj teorioj. Sed ĝis nun neniu aplikis la DECIDoteorion al la demando, kial kelkaj homoj ja DECIDAS lerni Esperanton, dum aliaj, kvankam ili havus la eblecon, tamen DECIDAS ne lerni ĝin. Tiajn plurpersonajn decidojn oni hodiaŭ science traktas per la t.n. ludoteorio. Profesoro Selten ĝuste pro siaj eltrovaĵoj en ĉi tiu speciala fako ricevis la nobelpremion! Unu el la konkludoj de la libro estas: Se lingva ludo troviĝas en simetria ekvilibro, ĉe kiu ĉiuj homoj en mondo kun du etnaj lingvoj lernas alian lingvon (krom la denaska), tiam ĉiuj homoj lernas Esperanton!

La libro uzas iom da matematiko, sed ne tro, do vi ankaŭ komprenas la enhavon, se jam de longe vi ne plu havis kontakton kun matematiko. Per la libro vi povas pruvi al viaj amikoj—kiuj eventuale ja ofte primokadas vian entuziasmon pri Esperanto—ke temas ne pri hobbio de iuj senpripensaj homamantoj.

La libro aperos dum la unua duono de 1995. Ni speciale ofertas al vi nun—limigite ĝis fino de ĉi tiu monato—ege favoran subskripci-prezon: 28,— DEM (germanaj markoj) plus 3,— DEM por afranko. Poste la normala prezo estos 39,— DEM (plus sendokostoj). Subskripciu do tiuj sendante via(j)n mendo(j)n al

Institut für Kybernetik (IfK)

— Verlagsabteilung —

Kleinenberger Weg 16 B

DE-33100 Paderborn

Germanujo

Pagmanieroj:

1) Vi povas ĝiri vian pagon al la konto numero 8718675900 ĉe la banko Volksbank Paderborn, BLZ 47260121, de IfK/Verlagsabteilung. Se el eksterlando vi tiel pagos, tiam zorgu pri tio, ke vi portos ĉiujn spezojn por ĝirado. (Plej taŭga maniero ene de Germanujo.)

2) Se vi apartenas al AIS [Akademio Internacia de Sanmarino] kaj via servobonhavo estas sufiĉe alta, tiam eblas depreni la sumon de tiu konto. Vi

Daŭrigota sur paĝo 5

GERMAN LANGUAGE GAINING CURRENCY IN EASTERN EUROPE

[The following article appeared in the *San Francisco Chronicle*, date unknown, except that it was in November, 1994. The auctorial prejudice against German and the current spread of German in Europe that some readers may feel that they note in this article certainly has nothing to do with the fact that the author is an English-speaker writing for an English-speaking audience, and that German is not only in competition with English in this area, but actually seems to be winning...]

German, Mark Twain observed more than a century ago, "ought to be gently and reverently set aside among the dead languages, for only the dead have time to learn it." He calculated that "a gifted person ought to learn English (barring spelling and pronouncing) in 30 hours, French in 30 days and German in 30 years."

Just so. But Twain's sage warning notwithstanding, "the awful German language" is undergoing a remarkable renaissance. Millions of eager—if masochistic—new students in Eastern Europe are now hacking their way through syntactical thickets and 10-syllable nouns out of a conviction that mastering the German mother tongue is one key to sharing in Germany's prosperity.

Of 20 million people learning German around the world, two-thirds are in Eastern Europe and the former republics of the Soviet Union. In Poland, where the number of German students has tripled from 500,000 in 1988 to 1.5 million today, the demand is still so great that there is a shortage of 10,000 qualified German teachers; the Czech Republic could also use 4,000 more instructors, according to the German Foreign Ministry.

No longer required to learn Russian as a second language, students in the former Warsaw Pact nations are flocking to either German or English classes for a window on Western culture and Western markets.

According to statistics from the Goethe Institute in Munich, about half of all schoolchildren in Latvia and the Czech Republic are learning German. The language is nearly as popular in Kazakhstan (48 percent of all students

study it), Georgia (45 percent), Slovakia (31 percent) and Russia (35 percent). An estimated 1 million Ukrainians are studying German, and the number is climbing.

The German Foreign Ministry spends 600 million marks (\$390 million) annually—half of its total cultural budget—to propagate the language abroad, according to *Die Welt* newspaper.

More than a few Germans express a certain missionary zeal in this spreading of the word—or, *das Wort*.

"German, the oldest of the living cultural languages on the Continent, is a highly precise but nevertheless graphic and emotional language of clear and direct expression," author Franz Stark recently intoned. "It can look back on a long tradition as a language of science and intellect, boasts a particularly large vocabulary and is exceptionally creative with regard to word formation."

Twain would clearly agree with that last part.

"An average sentence in a German newspaper is a sublime and impressive curiosity," the American essayist wrote in 1880. "It occupies a quarter of a column; it contains all 10 parts of speech—not in regular order, but mixed; it is built mainly of compound words constructed by the writer on the spot, and not to be found in any dictionary."

Twain's grievances run on for many pages. Certain German expressions "are not words, they are alphabetical processions," such as *Unabhängigkeits-erklärungen* (declarations of independence), or *Generalstaatsverordneten-versammlungen* (legislative meetings).

"There are more adjectives in this language," Twain continued, "than there are black cats in Switzerland." He complained that "the inventor of the language seems to have taken pleasure in complicating it in every way he could think of." No doubt the impenetrable grammar contributes to the "sort of luminous intellectual fog which stands for clearness among these people."

Germans beg to differ, of course.

"I see it completely differently from Mark Twain," Stephan Wackwitz, spokesman for the Goethe Institute, said in a telephone interview. "There is no language that is beautiful or ugly. A lan-

guage becomes beautiful through the literature written in that language."

To some extent, the spread of German into Eastern Europe is just a regermination of the language on soil where it already has deep roots. In the Baltics, for example, German was the lingua franca of education and urbane sophisticates from the Middle Ages until World War I, according to Helmut Glueck, a professor at the University of Bamberg. German was also an official language in all of the East European territories that made up the Austro-Hungarian empire.

Until the 1930s, German was considered the international language of science. The rise of Nazism chased many prominent scientists into exile, according to Ulrich Ammon, a linguistics professor at Duisburg University.

Indeed, the taint of the Third Reich has caused Germans and non-Germans alike to be wary of cultural imperialism. The daily *Süddeutsche Zeitung* recently reminded readers of "certain sensitivities: German was the language of the occupier and the Aryan superman." In the Czech border town of Cheb, an estimated 500 nationalists turned out last month to demonstrate against the "Germanization" of their country.

For the most part, however, the realities of commerce have eclipsed the nuances of politics. Germany is rich, Germany is near, Germany is the largest trading partner with most East European countries. Ergo, learning German offers clear benefits for Poles or Czechs or Lithuanians. Proponents of German language and culture such as the Goethe Institute also argue that Germany can help inculcate democratic values in the East, much as the United States did in postwar Germany.

"If you hear Bach, you don't automatically go buy a BMW," said Wackwitz, the Goethe Institute spokesman. "But we believe that economy and culture have common interests. You can see the parallels to postwar Germany. After '45, there was both real hunger and a cultural hunger. . . . But of course, the Eastern Europeans also learn German because it can open the path to German prosperity."

—Rick Atkinson

YEZH BREZHONEK

[Not every language is doing as well as German (last page). Some 25% of the world's languages are estimated to be in danger of disappearing during the next few decades. Of the six Celtic languages that were still extant two centuries ago, two have "died", though attempts are currently being made to resurrect both. Scots Gaelic and Welsh would seem, to the outsider, to be the languages currently most threatened in this group, but the only moderately safe one of the four is Irish Gaelic—because it is recognized as a national language in Eire. Discrimination against the Celtic languages in Britain and France have been common for many years. As an example, the British (Scottish) government recently decided not to allow the teaching of subjects in Gaelic in any Scottish schools, but to treat Gaelic in the same way that any foreign language would be taught—almost surely a death blow to the language. And in France, Breton speakers have been discriminated against for many years. Mark Fettes provided us with the following posting from the Endangered Languages list on the net to show that such political discrimination continues. The original message comes from an unknown poster in Australia. Reference is also made to Basque, another endangered language.]

This appeal from Breton language activists should be of interest to endangered language people. I am posting it as of interest to the network. Anyone who has any further information on the case please let us all know about it. The following text is as received from Brittany. It raises the whole question which I haven't yet seen mentioned on the network of political repression as a contributing factor to language endangerment. I would imagine there would be more than one example in the world of this.

Dear Sir/Madam, I write to inform you of recent events in Brittany between Wednesday 6th September and Saturday 10th, eleven Bretons, including a 78 year old woman, were arrested under suspicion of welcoming Basques into their homes. Four of those arrested are teachers, and two are employed in *Diwan*, the Breton language schools.

The arrests were made under very irregular circumstances. In the case of Gireg Konan, English teacher in *Diwan* college, and his wife Marivon Konan, they were taken from their home at 7am, and their 3 children of 13 months, 10 years and 14 years respectively, were left alone in their house. In addition to this, Ivona Konan, their 14 year old daughter was interrogated by police. Under the French judiciary system, 6 people were held for questioning for 73 hours at a secret address under inhuman conditions, without the right to make a telephone call, or to see a solicitor. Jaqueline and Gerard Perrez were released without charge after 73 hours at 5am. Gireg and Marivon Konan, and Raymonde and Claude Le Gallig were transferred to Paris. One male and one female from each couple, Gireg Konan and

Raymonde Le Gallig, have been officially charged with having welcomed Basques into their home and are in prison with no right to bail at this present time.

The 11 Bretons who have been held are not terrorists. Suffice to say that there is little or no proof that they have any link with the clandestine Basque organisation ETA. No Basque was arrested at any of the suspects' houses. In the case of Gerard and Jaqueline Perrez, their crime is that Mr Perrez was a member of a committee organised to aid other Bretons accused and imprisoned for having links with the Basque country.

The 11 Bretons are not terrorists belonging to an underground organisation linked to ETA and its activities. They are simply Bretons working for their language and culture, who may or may not, at some time or other, spoken out against the violation of human rights in Spain. The savage treatment which these Bretons received at the hands of the police was not an isolated incident. In the past two years, over 200 have been arrested and held under such circumstances. Yet, no trial has taken place, and not one has been found guilty of the charges held against them. The Breton people have a tradition of welcoming Political refugees into their home, whether it be members of the Resistance, Kurds, Jews or those from the ex-Yugoslavia, who have endured oppression and violence in the countries of their birth. There are many Basques, not linked to any organisation such as ETA who have suffered in the same way. Indeed up until 1985, there were Basque political refugees living in Brittany, officially recognised by the French Government. Spain itself has a record of human rights violations, affirmed [*confirmed?*] by such organisations as Amnesty Interna-

tional.

The French Government, therefore, reserves the right to differentiate between a legitimate Basque political refugee, and a refugee from any other country.

The events of the past week have led many to believe that the people of Brittany, Breton speakers and those involved with the Breton culture especially, are in a very dangerous situation. We ask you to help stop this crisis. It is not a matter simply for the right to welcome those who are legitimate political prisoners in Brittany, but also that human rights should be respected.

We would ask you to contact the Judge who has ordered these arrests, by letter, phone or fax, that the people who are incarcerated should be released immediately, that all judiciary control placed on the Bretons should be immediately lifted and that political refugees should have the right to exile in Brittany.

[The following information is provided only for the use of those who have a personal interest in this topic. ELNA and esperanto usa do not urge members to intervene in a matter sub judice in another nation.]

Write to:
Juge Le Vert,
Section Anti-Terroriste,
Palais de Justice,
FR-75014, PARIS,
France.

Please send a copy of your letter to the writer of this communication,
Efran May,
11 Rue Gaste,
FR-29200, BREST,
Breizh, via France.

THE POWER OF LANGUAGE

[The following article was provided by Don Coleman, ELNA's Committee Chairman for Local Groups, who is fortunate enough (though he might disagree with me on this...) to have a job that takes him all over the world. According to Don, the article appeared in the May/June 1994 issue of Portuguese World, "one of those magazines created for English-speaking tourists or business folks, and laid out for our delectation on the coffee tables of the extravagantly priced hotels." The article was presumably written by an unnamed staff writer, but according to an endnote "part of this article was based on information provided by Dirk la Meir, Sesimbra..."]

Language is an emotional issue: it can divide or unite people and nations. Imagine if all Europeans spoke the same language. No doubt that elusive political entity, the United States of Europe, would soon become a reality. But in the present European Union of 12 member states, every regulation, decree, proposal or study, and all top-level meetings require translation into nine official languages.

Language politics

This makes the institutions of the EU in Brussels and Luxembourg the world's largest employer of interpreters and translators. There are 36 possible combinations between any two of the nine languages: English, French, German, Italian, Spanish, Dutch, Portuguese, Greek and Danish. When Norway, Sweden, Finland and Austria join the Union, the number of official languages will rise to 12, with 66 linguistic combinations. [Sweden, Finland and Austria joined the EU on Jan. 1, 1995. Norway has opted not to join.—ed.] If the host of old and new Eastern European countries which are queueing up for EU membership were admitted under the present rules, the result would be the "institutions of Babel".

Last year a group of members of the European parliament, led by German MP Klaus Haensch, proposed to limit the number of official EU languages to five, namely English, French, German, Italian and Spanish. It was at best a superfluous attempt, if not downright counterproductive. In Strasbourg a large majority voted

in favour of the proposal—hardly surprising considering that these languages are spoken by 85% of the EU's population—but it was clear from the start that it had no chance of becoming reality. Portugal, Holland, Belgium, Greece and Denmark vehemently condemned the initiative, and together they have a blocking minority in the Council of Ministers, the executive body in Brussels. In the end, Mr. Haensch's proposal only served to refuel their latent fear of domination by their large neighbours and evoked a picture of European cultural provinces uncomfortably reminiscent of the political map of Europe before the First World War.

Political language

In France, which has the strongest tradition of state-regulated language politics, the government of Edouard Balladur has discovered the "oppression of the French language by the Anglo-American idiom" as a useful theme for next year's presidential election. It is in the process of drafting legislation that would require all businesses in France to conduct their operations in French. As well as violating the spirit and the statutes of the European Union, which France has always claimed to defend, such a bill smacks of outright chauvinism and parochialism.

The French understandably resent that the beautiful, precise language of Descartes and Voltaire has failed to become the "lingua franca" of the modern world, losing out to a version of English for which they cannot even blame the Francophobia of the Brits. The dominant role of English is mainly the result of two factors: the overwhelming influence of the USA after World War II, and the extraordinary ability of the English language rapidly to digest outside influences—from foreign languages, the sciences, commerce, etc.—and transform them into a new vocabulary.

While English, in turn, influences other languages, it does not threaten their existence or their inherent wealth. Instead, such a "lingua franca" is a requirement for the continued survival of a multitude of idioms in an ever more interconnected world.

Linguistic imperialism

This is why the German initiative in the EU was interpreted as hidden cultural imperialism. Any replacement of the present multiglossal system by a few dominant languages endangers the balance by which the mother tongues flourish and people can still communicate freely across language barriers in the medium of their choice.

Traditionally the Germans have been the strongest supporters of EU membership for the EFTA and East European nations. Critics of Mr. Haensch's proposal are now asking whether the Germans are trying to expand their financial and economic power in Europe through the cultural dominance of what they consider as their natural hinterland.

Portuguese worries

Portugal has always been suspicious about the ambitions of its neighbour. Two decades of liberal politics in Spain have not erased the memory of Madrid's centuries-old cultural oppression of its minorities: the Catalans, the Basques and especially the Galicians who are closely related to the Portuguese. The restoration of Portuguese independence in 1640, after sixty years of Spanish domination, is still celebrated as a holiday in Portugal.

Another national holiday, simply called "Dia de Portugal", commemorates its greatest poet, Luis de Camões who elevated Portuguese as a language of world literature. [Camões' masterwork, *La Luzidoj*, is available in Esperanto from the ELNA Book Service.—ed.] Camões died in the same year that Portugal was occupied by Spain, but in his work the Lusitanian identity found an expression which in the end was more powerful than the Spanish artillery.

Belgian woes

Belgium offers a different example of the political power of language. After the northern provinces of the Netherlands became independent, the southern provinces—Spanish Netherlands—remained linguistically divided: Flanders and Brabant in the north spoke "Nederlands" (called Dutch by the English, Flemish by the French); Wallonia in the south spoke French ("Walloon"). In the era of Louis XIV and the splendour

of Versailles, French became the language of the aristocracy and the bourgeoisie in the Flemish cities as in the rest of Europe. Under the French occupation during the French Revolution and under Napoleon, Dutch was entirely forbidden as an administrative and educational language.

After the fall of Napoleon the United Kingdom of the Netherlands (which for the last time unified the countries of the Netherlands and Belgium as we know them today) was created, and the Dutch king restored "Nederlands" as the official language in all of Flanders, including Brussels. One major reason for the Belgian revolt, which only 15 years later split the United Kingdom of the Netherlands and created modern Belgium, was the language question. The French speaking upper classes in the Flemish cities of Brussels, Antwerp, and Ghent, supported by the Walloon provinces, did not accept Dutch dominance.

Language as a social barrier

The new Kingdom of Belgium constitutionally warranted freedom of language; however, the official language was French. The court and government, the whole public sector as well as education from secondary schools to universities were run exclusively in French.

In effect, speaking Dutch became a social barrier, and the language conflict turned into a social conflict which smouldered and flared and 150 years later nearly blew up the state. The Flemish movement slowly gained strength, but it was not until a hundred years after the foundation of Belgium that the first university, in Ghent, switched from French

to Dutch.

Partnership or divorce

Bilingualism, the obvious solution, is like equal partnership in a marriage. It only works under the condition of social and economic equality. It did not work in Belgium. In the 19th century Wallonia flourished on the basis of its steel industry and coal mines, while the Flemish textile industry declined. In the 20th century Flanders recovered, and after the Second World War the heavy industry of Wallonia slumped into a deep crisis.

The success of the Flemish movement provoked a Walloon movement, anxious to preserve Wallonia's identity and strictly opposed to any form of bilingualism. This in turn made the Flemings opt for unilingualism as well. Only Brussels was officially to remain bilingual. Whilst Flanders strove mainly for linguistic and cultural autonomy, economic autonomy became Wallonia's priority. This is reflected in the successive reforms over the past twenty years, from the first revision of the constitution in 1970 to the transformation of Belgium into a federal state, signed by King Baudouin one week before his sudden death on 1st August 1993.

The Belgian solution

Belgium today consists of three (linguistic) communities and three regions, with their own governments and parliaments apart from the federal government and parliament: the bilingual capital region of Brussels; the Flemish-speaking region of Flanders; and the French-speaking region of Wallonia, including the small German-speaking

community in the easternmost cantons which has autonomy in welfare, health, culture and education. Political parties have split along the language division; in the European parliament 14 seats are reserved for the Dutch-speaking, 10 for the French-speaking and 1 seat for the German-speaking Belgians.

The regions' autonomy is far greater than that of the states in the USA or the "Laender" in Germany. They are sovereign over their territory; they decide on economic, environmental, infrastructure, and social policies, and together with the federal government on foreign affairs. They even have a limited right to sign treaties with foreign countries.

The cost of compromise

This historical compromise costs a lot of money and is one reason why Belgium has accumulated a public debt which amounts to 140% of its GDP. Servicing this debt is a huge burden on its economy and a major obstacle to recovery from the present global recession. But if the compromise works, the money spent will be worthwhile.

There is historical wisdom in the choice of Brussels as the capital of Europe. The Belgian example mirrors the European Union's painstaking and costly search for national compromises on the long road towards unity. The Belgians know that there is no alternative; the only other options are divorce or war.

A quarrel over "linguistic imperialism" is the last thing the Union needs. The small countries cannot be blamed for protecting their voice in the European chorus.

TONGUE-TIED: HONG KONG'S BILINGUAL EDUCATION BACKFIRES

by Louise do Rosario

[The following article was forwarded to us by ELNA Board Member Dr. David K. Jordan. Dr. Jordan, an ethnographer who has specialized in Chinese religion, has a long-time interest in the language situation in China. The article originally appeared in The Far

Eastern Economic Review, June 30, 1994.]

For Angus Mui, geography class was the worst. He says he could make out "at most 30% or 40%" of what was being said. "Other classmates also

couldn't understand the teacher's English. He spoke too fast and had a heavy American accent. So most of us just read comics, daydreamed or fell asleep," says Mui, 18, who managed to graduate anyway from Cognitio College.

Welcome to a Hong Kong secondary school, where the classes are taught in English but the students speak a Chinese dialect, Cantonese. Introduced in the 1960s, the predominantly English-language curriculum was intended to produce a bilingual breed of citizens able to cement the British colony's place as an international trading centre. But instead, according to critics, it has produced a linguistic lost generation that has mastered neither English nor Chinese.

"Where else in the world is the teaching medium a second language and not one's mother tongue?" demands W K. Kan, a lecturer at the Chinese University. [Try, for instance, any American school in a predominantly Spanish-speaking neighborhood, or some schools in northwestern Scotland. — ed.] Most teachers argue that educational standards would improve if classes were taught in Cantonese. But parents, who view English proficiency as a sign of status and a key to success, are resisting efforts to reform the curriculum. Hong Kong's Roman Catholic Archdiocese has taken a step that may point to the way of the future: starting in September, Catholic secondary schools will teach some subjects in Cantonese. The language debate, which has long swirled through educational circles, has become more pressing as the explosive growth of Hong Kong's service sector creates urgent demand for employees with good language skills. But hanging over the debate like a giant question mark is July 1, 1997, when Hong Kong reverts to the sovereignty of Mandarin-speaking China. Amid the uncertainty over what language the new rulers will require in the schools and civil service, the government appears unwilling to embark on fundamental educational reform.

But many fear that the widely perceived decline in English will blunt Hong Kong's edge as one of the most accessible places in Asia for foreigners to do business. "It's very worrying," says Legislator Henry Tang, who sits on a public education body that is spending increasing sums each year to improve the English of secondary-school graduates. "The poor standard

of English has reached epidemic proportions," he says. So concerned about the decline in English are big companies such as Hongkong Bank, Hongkong Telecom and Swire Pacific that they started a HK\$20 million (US\$2.6 million) campaign in 1988 to improve employees' English.

Educators believe that students' command of their mother tongue has also slipped. "Most students today can't even write a proper simple letter in Chinese," says lecturer Kan, who is a spokesman on education for the Democratic Alliance for the Betterment of Hong Kong, a pro-Beijing political party.

Young people in Hong Kong commonly communicate in a hybrid of English and Cantonese, "a kind of Chinglish," points out legislator Tang. Teachers say Hong Kong-style bilingualism is hampering students' ability to express themselves. "These days, they are using a lot of hesitancy words, like 'eh, er, lau, lur, lor'," says David Tang, head of the Community English Language Lab.

But some say these assessments of local language standards are too harsh. With a much larger number of children attending secondary school in recent years, average standards have inevitably dropped. When secondary education was a more elite affair, fewer Hong Kong people spoke English, but they spoke it better. Hong Kong schooling was in Cantonese until the 1960s, when the colony's emergence as a major trading centre boosted the importance of English. The government promoted the use of English further through its civil-service recruitment policy. Secondary schools responded by adopting English as the medium of instruction for almost all classes (though primary school is still taught mainly in Cantonese).

The theory was that total immersion was the best way to learn English, but in practice, many students have trouble learning a language that they rarely use outside school.

Only 52 out of Hong Kong's 392 secondary schools use Cantonese to teach all subjects. The rest claim to be English schools, but in practice, teach-

ers frequently mix in Cantonese in the classroom to get lessons across. "There are very few fullfledged English schools in Hong Kong, but principals do not want to admit the truth for fear of upsetting parents and losing students," says Chiu Chi-shing, vice president of the Hong Kong Professional Teachers' Union.

When one secondary school tried to drop the pretense of being an English school in 1987, it failed miserably. Led by principal David Cheung, who was also a legislator, Carmel English School planned to shift to teaching in Chinese. But two years later, Cheung was overruled by the school council and had to resign. "It's a major struggle," admits Chinese University's Kan. "But as the years go by, the voice asking for change will get louder."

The Catholic Church—which runs 24 secondary schools with 200,000 students, a sixth of the territory's total—isn't waiting. The church has asked its schools to start teaching some subjects in Cantonese in September, with a goal of teaching half of all classes in the language by 1996. "Everybody has talked about the issue for years; it's time to take some action," says Fr. Dominic Chan, the church's vicar general in Hong Kong. The government agrees that teaching more classes in Cantonese would improve educational standards, but its efforts to encourage the shift through financial assistance to schools have had limited impact.

"We provide all the broad objectives, but schools have the autonomy to decide what medium of teaching they should use," explains Man Tzefong, assistant director of the Education Department. This year, however, the government will begin assessing the language ability of students completing primary school and advising parents and schools which teaching medium is best for the child.

Critics say language-streaming will make little difference because the government's assessment is not binding. "The government is merely tinkering with the system," says Chiu of the teachers' union.

NO TITLE GIVEN

by Allan C. Boschen

[The following poem, by long time Esperantist and ELNA member Allen C. Boschen, was found by the editor posted on the net. While we don't make a habit of publishing poetry, we think you might enjoy this one...]

When using English I just can't remember
All the proper words for great ideas I'd like to render
For instance, consider those concerning gender
Of all there are, start simple. Let's try 'he'
It's gender opposite is simply 'she'.
Behold, my friend, for there it is—the key.

Did you perchance perceive that pleasant whim?
Let's use that key again, this time on 'him'.
The gender opposite, here, should be 'shim',
But 'shim' it's not, instead the word is 'her'.
But that's not all on this, for if it were,
It could be cast aside as nothing but a slur

Possesive case: Let's try that out for 'hers';
Its opposite not 'hims' (there goes the verse);
Nor is it 'heze', but 'his'. Oh well, it could be worse.
Next try the case of these words: 'who', 'whose' and 'whom'
Reflected, well almost, in 'he', 'his' and 'him',
For consistency, it should be 'he', 'heze' and 'heme'.

Continue—now try 'you' with 'youm' and 'yous',
"God no, it's 'you', with 'you' and 'yours', you use."
You say, it's clear; at last, what I confuse?
No, let's go on, there really is much more
Of silly nonsense, here, for you in store.
Don't treat it yet as nothing but a bore.

For on communication problems, right?
This treatise well can shed some useful light!
And bring solutions clearly into sight!
Try 'it', with 'itm', then, and also 'its'
Oh ho! There's one, the 'its', at least, that fits!
Still 'itm'? Bad! Well, good sense comes in bits!

Again to gender; 'steward' / 'stewardess',
And 'mister' / 'mistress'; 'seamster' and 'seamstress'.
But 'father' ho, 'mother'? Tell me, where's the '-ess'?
Then 'brother' / 'sister', 'son' and 'daughter' too,
'Uncle' and 'aunt'. Don't say "It ought-er do!"
Confusion's there! Enough to slaughter you!

For on to beasts: 'mare', 'nanny', 'duck' and 'cow',
'Bitch', 'vixen', 'doe', 'hen', 'goose' and yes the 'sow'.
Which to which species? Know you well? Well how?
Then let's try 'colt', 'kid', 'cub', 'pup', 'kit', and 'calf'.
Then 'whelp', 'fawn', 'chick', and 'pig'. I'd bet the staff
Of many a school would only know but half!

And what's a 'predecessor' do? Does he 'predecease'?
Oh heavens no! To live he does not cease.
But merely to 'precede', his status to increase.
"Go on," you say, "but what's the silly point?"
Well I'm too spoiled, with friends to suffer this disjoint!
Esperanto know I well, and others I annoy.

'He', 'his', and 'him' are 'li', 'lia' and 'lin', *
'She', 'hers' and 'her' are 'ŝi', 'ŝia' and 'ŝin'.
'It', 'its' and 'it' are 'ĝi', 'ĝia' and 'ĝin'.
'You', 'yours' and 'you' are 'vi', 'via' and 'vin'.
'We', 'ours' and 'us' are 'ni', 'nia' and 'nin'.
'They', 'theirs' and 'them': 'ili', 'ilia', 'ilin'.

And female of the spec', is always formed by '-in'.
Just as the English fem' of 'Paul' so well can be 'Pauline'.
And 'Gerald', 'George', and others, each in turn takes '-ine'.
Try 'dog' and 'bitch', then: 'hundo' and 'hundin',
And 'hog' and 'sow', then: 'porko' and 'porkin'.
The 'ox' and 'cow' are 'bovo' and 'bovin'.

And 'whale' and 'cow': 'baleno', 'balenin',
And 'cat' and just whatever it is, are 'kato' and 'katin',
And 'mouse' and, well, the female mouse, are 'muso' and 'musin'.
Try now the young of each. Of 'dog' it is 'hundid'.
'The cat and kit' become 'la kato kaj katin'.
'Kid', 'calf', and 'lamb': 'kaprido', 'bovido', 'ŝafid'.

'The tiger and the cub' become 'la tigro kaj l' tigrid'.
While 'bear and cub' are 'urso kaj ursid'.
And 'chicken hen and chick': 'kokino kaj kokid'.
A child, besides 'infan', can well be called 'homid'.
Of Esperant', I tell you here I hope to plant a seed.
For this is something all the schools so very badly need.

Another language kids can learn, and really learn it well!
It's four-to-ten times easier! That really rings a bell!
And still a pleasant language! Great! Then what else shall I tell?
Oh use it? Yes! To correspond with kids in lands afar;
And not just one or two, you see, but almost all there are!
And thinking skills development? No better base to star!

But schools are not alone in this, United Nations too,
Could benefit, but handsomely, plus toursits, traders — you.
What must one do, to thus persuade recalcitrants to do
The teaching to the kids in school, in parks, in fields, and home;
To parents too, and other folks, to help them when they roam
To other lands across the seas, from Tokyo to Rome.

[La jena intervjuo kun Nobel-premiito (pri Ekonomiko) Reinhard Selten, longtempa esperantisto, estas ĉerpita el la revuo esperanto, dec. 1994.]

Se ĵurnalisto volas intervjui t.n. “gravulon”, li kutime devas persiste petadi, longe atendi, kontentigi per malabunda tempero el la strikta agendo de sia intervjuato. Ne tiel okazis kun la germana esperantisto Reinhard Selten, ĵus ricevinta la ekonomikan Nobel-premion pro siaj ludo-teoriaj atingoj (*esperanto*, nov., p. 182): malgraŭ sia prema tempomanko li volonte akceptis movadajn ĵurnalistojn, i.a. UEA-viceprezidanton Ulrich Lins kaj redaktoron István Ertl, kun kiuj li babilis en flua Esperanto, la 10-an de novembro en Bonn.

Vi estas almenaŭ la kvara esperantista distingito en la historio de la Nobel-premio. Ŝajnas ke esperantistoj Nobel-premiigis relative ofte, proporcie al la kvanto de la esperantistaro. Ĉu do, por ricevi Nobel-premion, la ludo-teorio konsilus lerni Esperanton?

RS: Lerni Esperanton eble ne helpas al Nobel-premio, sed ĝenerale evoluigas la intelektan vivon de persono. Junaĝe lernita Esperanto donas grandan avantaĝon por alproprigi aliajn lingvojn.

La ludo-teorio estas matematika teorio pri konflikto kaj kunlaboro, pri situacioj en kiuj oni povas kunagadi, aŭ kontraŭi unu la alian, aŭ samtempe ambaŭ. Ĝi apenaŭ povas doni rektajn rekomendojn; nur provizi nin per ia fona scio. Tamen, la ludo-teorio donas pli bonan komprenon pri komplikaj situacioj. Ĝi ankaŭ helpas kompreni pli rapide novajn situaciojn de simila tipo. Kaj kiu havas pli bonan komprenon, tiu povas agi pli bone.

En la traktato Ĉu mi lernu Esperanton? (1982), kiun vi publikigis kun Jonathan Pool, vi donis kuraĝigan ludo-teorian respondon al la titola demando, sed nur en la kadro de tre limigita modelo, ne sufiĉe simila al la realo.

RS: Pool kaj mi ĝeneraligis tiun modelon de lingvolernaj decidoj al laŭplaĉa lingvo, ne nur Esperanto, en la anglalingva artikolo “La distribuiĝo de fremdlingvaj kapabloj kiel lud-ekvilibro” (1991). Se ni posedus sufiĉe da statistikoj pri la parolantaro de diversaj lingvoj, ni povus plu perfektigi nian modelon. Ĝi ankaŭ devus konsideri la diversajn gradojn de lingvorego, anstataŭ kalkuli nur kun “jesa” kaj “nea” lingvokono. Sed ĉiam mankis tempo por tiu perfektigo. Cetere, la ludo-teoriaj modeloj ne povas ne esti limigitaj, ĉar la veraj situacioj, kiujn ni volas kompreni, estas tiel kompleksaj ke ni ne povas eĉ revizi ilin.

Ĉu aliaj lud-teoriistoj okupiĝis pri strategioj de lingvolernado?

RS: Ne, neniu krom ni, malgraŭ ke ekzistas sennombraj aplikoj de la ludo-teorio al plej diversaj temoj. Ekzemple al biologia evoluo, kiu havas facile kvantigeblan faktoron. Nome, la natura selektado puŝas la vivaĵojn al konduto kiu optimumigas ilian reproduktan sukceson; nombrante la idarojn, oni povas mezuri tiun sukceson per ciferoj.

Oni povus simile kvantigi faktorojn lingvohistoriajn, ekzemple tion kiel la ŝanĝiganta prestiĝo aŭ utilo de iu lingvo influas ties “reproduktan sukceson”.

RS: Jes. Ekzemple la sociolingvisto William Labov trovis ke kelkfoje dialektoj evoluas tre rapide, sub la influo de sociaj faktoroj. Sur insulo antaŭ la orienta marbordo de Usono, Martha’s Vineyard, la loĝantoj evoluigis specialan dialekton, kiam ili volis diferencigi sin de la ĵus venintaj monhavuloj, kiuj aĉetis somerdomojn. Dialektoj estas utilaj por signali ke oni apartenas aŭ ne apartenas al iu grupo.

Ĉu ankaŭ tiun faktoron de aparteno vi povus meti en vian modelon? Tiu modelo ja premisas ke la homoj volas komuniki kun kiel eble plej multaj aliaj—dum ĉi tie temas pri la volo ne komuniki kun iuj.

RS: La lingvo havas ne nur komunikan funkcion, sed ankaŭ tiun de socia distingado. Ankaŭ ĉi lasta povas utili al la parolanto: se vi komunikas per dialekto kun samdialektanoj, vi estas proksima al ili, do ili pli emas helpi vin ol personojn kiuj ne parolas la dialekton.

Ŝajnas ke la ludo-teorio trovis sian plej bonan aplikon ĝis nun en ekonomio.

RS: Jes, sed ankaŭ tie ĝi pli helpas por plibonigi la komprenon ol por doni rektajn rekomendojn. Rekomendi oni povas se oni mem ellaboris la strukturon al kiu la rekomendo aplikiĝos. Ekzemple nun okazas aŭkcioj de radio- kaj televid-frekvencoj en Usono kies regulojn ellaboris ludo-teoriistoj—kaj tie ankaŭ la aĉetantoj serĉas konsilojn de ludo-teoriistoj.

Ĉu tiel oni riĉiĝas el la ludo-teorio?

RS: Ne, oni ne riĉiĝas ... Mia celo neniam estis tio. Mi volas kompreni kiel la ekonomio funkcias—ne por ricevi riĉaĵon, sed por la kompreno mem.

En alia intervjuo vi aludis ke via scienca prioritato fakte ne plu estas la ludo-teorio.

RS: Mi ankoraŭ okupiĝas pri ĝi, sed mi plej interesiĝas pri la kampo nomata “limigita racieco”, kiu gravas ankaŭ por la ludo-teorio. Nome, la ludo-teorio ĝenerale supozas ke ĉiu homo kapablas agi plej racie en sia propra intereso. Sed la homa pens-kaj kalkulkapablo en la realo estas tre limigita. Malgraŭ tiu limigiteco, ni ĉiuj devas agi en mondo ekstreme kompleksa. Do, la problemo estas: per kia teorio eblus priskribi la agadon de homoj kun limigitaj kapabloj kiuj decidas en tre kompleksaj situacioj ekonomiaj? Jam de multaj jardekoj mi kredas ke oni devas evoluigi teorion pri tio. Mi komencis por tiu celo fari eksperimentojn jam fine de la 50-aj jaroj.

Mi povas doni ekzemplon pri limigita racieco rilate Esperanton. Ĉiu scias ke estas tre bone postuli monon por Esperanto-kurso, ĉar se iu kursano pagis, estas pli verŝajne ke li restos ĝis la kursofino. Tio ke li pagis fakte ne devus influi lian decidon resti, ĉar lia mono ĉiukaze estas for. La utilo por la kursano daŭrigi resp. ne daŭrigi la kurson tute ne dependas de la fakto ĉu li jam pagis aŭ ne.

Limigita racieco certe rolas en decidoj pri lingvolernado! Umberto Eco en intervjuo diris ke se oni decidus je ŝtata nivelo tute racie pri lingvolernado, tiam ekzemple en Francio 2% de la homoj devus lerni la bulgaran, proporcie al ties graveco por la francoj.

RS: Sed oni ne lasu ekster konsidero ke per la angla lingvo vi tamen atingas tiujn bulgarojn kiuj parolas la anglan. Kaj ĝuste tiujn vi pli volas atingi, ĉar ili verŝajne havas pli multe da dolaroj

(ridas)! Ĉar la angla rolas internacie, tre multaj elektas ĝin kiel unuan fremdan lingvon.

Vi mem ŝajne pli verkis angle ol germane.

RS: En juna aĝo mi verkis multe ankaŭ germane—sed hodiaŭ eĉ por eldonado en Germanio estas pli bone skribi en la angla. Alie la germanoj pensus ke vi ne havas ion gravan por diri! Tio certe ne povas plaĉi al esperantisto kiel mi, sed mi pensas ke eĉ tiu tipo de internacieco estas pli bona ol nenia internacieco. Mi vere preferus ke ĉiuj sciencaj verkoj estu en Esperanto, sed tion ni ne povas atingi de unu tago al alia.

Ĉu la internaciigo de la angla jam atingis la punkton de ne-retornebleco, la kritikan mason?

RS: Ne, kaj la esperantistoj certe havas unu esperon: ŝajnas ke lernado de Esperanto plifaciligas la postan lernadon de fremdaj lingvoj. Esperanto devus sukcesi eĉ pro tiu sola kaŭzo. Sed por realigi tion necesas sufiĉe da personoj kiuj jam konas Esperanton ...

... kaj kapablas instrui. Por reveni al la kursano de via ekzemplo: ĉu la homoj kiuj jam enestas en la Esperanto-movado ne kondukas simile al li? Ili pensas: "Mi multe investis en Esperanton, estus domaĝe forlasi ĝin, eĉ se ĝi ne fariĝos disvastiĝinta dua lingvo".

RS: Laŭ mia sinteno oni estu esperantisto ne nur por vidi la venkon de sia ideo; gravas subteni ankaŭ tiajn ideojn kies facilan venkon oni ne povas atendi. Se io estas morale bona, ĝi restas tia ankaŭ se ĝi ne sukcesas. Tio ke la "fina venko" ne videblas, ne estas kaŭzo por malfideli al la idealo.

Krome, la Esperanta komunumo ankaŭ per si mem havas multajn allogajn ecojn.

RS: Certel! Bedaŭrinde, ju pli mi maljuniĝas, des pli malfacile mi povas ĝui tiun allogon, pro tempomanko. En mia juneco mi pli facile povis aktivi.

Mi ne povas ne demandi pri via esperantistiĝo ...

RS: Mi komencis lerni Esperanton kiel 17-jarulo, en 1946-47, aŭtodidakte. Fakte, mi vidis kaj legetis Esperanto-libron jam pli frue en Breslau [hodiaŭ Wrocław, Pollando], kie mi vivis ĝis februaro 1945. Mia patro estis esperantisto, sufiĉe aktiva en la blindula Esperanto-movado. Tamen, la lingvon mi eklernis ne sub lia rekta instigo, nur sufiĉe longe post lia morto.

Ĉirkaŭ 1960 en Frankfurto mi estis vicprezidanto de la klubo. Mi eĉ ekzameniĝis kiel kursgvidanto, eĉ se vi nun povus pensi ke mia lingvonivelo ne indas tian distingon (ridas). En la fruaj 60-aj jaroj mi fakte gvidis kurson, kaj rondo de kursfinintoj renkontiĝis ĉiun ĵaŭdon en mia hejmo. Mi konatiĝis kun mia edzino dank' al Esperanto. Kiam mia pli juna frato aĝis 14 jarojn, mi instigis lin partopreni iun kongreson en Frankfurto, kaj instruis lin per la lernolibro *Petro* de SAT.

Ĉu viaj kolegoj—kaj nun la ĵurnalistoj—scias pri via esperantisteco? Kiel ili reagis?

RS: Mi ne intencas fariĝi publika figuro. Mi volas vivi mian vivon pli-malpli kiel antaŭe. Sed mian esperantistecon mi neniam kaŝis kaj ne kaŝos; mi eĉ serĉas la okazon paroli pri Esperanto en intervjuoj. Ekzemple en televida babil-programo oni petis min diri ion en Esperanto, kaj mi salutis ĉiujn esperantistajn spektantojn. Mi jam skribis al la germana ambasadoro en Svedio, kiu donos lunĉon je mia honoro, ke li invitu certajn esperantistojn. Tiel mi havos iomete okazon paroli Esperante. Oni rimarkos tion, ĉar mi estos la centro de la atento (ridas).

Dankon pro la interparolo. Mi neniam esperis intervjui Nobel-premiiton por la revuo Esperanto!

RS: Kaj mi tute ne pensis ke iam Esperanto faros kun mi

intervjuon.

***

[La jena artikolo, pri du aliaj pasintjaraj premiitoj kiuj aŭ estas esperantistoj aŭ iel rilatas kun Esperanto, venis el la ĉiunonata japana revuo Novaĵoj Tamtamas (novembro) de la Jokohama Esperanto-Rondo.]

Ĉi-jare germana esperantisto, prof. Reinhard Selten, ricevos la Nobel-premion pri ekonomiko. Tre ĝojiga afero por ni esperantistoj.

La Nobel-premion pri literaturo ricevos japana literaturisto OOE Kenzaburoo. Ĉu vi scias, ke unu el liaj verkoj estas tradukita en Esperanton? Gi estas "La Lukso de la Mortintoj" tradukita de ŜIBAJAMA Jun'iči, kiu estas membro de nia rondo. La verko estas en *Postmilita Japana Antologio*, kompilita de

ODAGIRI Hideo, MIYAMOTO Masao kaj KONISI Gaku, kaj eldonita en 1988.

"La Lukso de la Mortintoj" estas unu el liaj verkoj, kiujn li publikigis en la juneco, en la komenco de la dudeka jarago, kiam li estis ankoraŭ studento. Liaj verkoj ne estis tradiciaj japanaj romanoj aŭ noveloj. Ili ne estis japaneskaj, sed universalaj.

En liaj pli postaj verkoj ofte aperas lia filo, kiu denaske havas cerban perturbon. Tio estas realo. Tamen la patro trovis muzikan talenton de la filo, kiu nun komponas. Liaj familianoj subtenas la freŝan komponiston.

Nuntempe japanoj emas ne multe legi pure literaturajn verkojn, sed post la decido de la Nobel-premio, libroj de Ooe estas furore venditaj. Ni esperas, ke ankaŭ aliaj verkoj de Ooe estos tradukitaj en Esperanton.

La alia premiito estas prof. UMESAO Tadao, fame konata japana esperantisto kaj honora patrono de UEA. En la komenco de novembro li ricevis la Kulturen Ordenon, kiu estas la plej prestiĝa premio en Japanio.

Li estis premiita pro sia studo pri etnologio. Li energie esploris en diversaj partoj de la mondo, establis unikan studon pri civilizacio, kaj tra la laboro li elfaris grandan verkaron. Sed eble pro tro streĉa laborado li blindiĝis antaŭ kelkaj jaroj.

En la 23a de oktobro li prelegis en la 81a Kongreso de Japanaj Esperantistoj, kiu okazis en Tokio. La prelego havis formon de dialogo inter li kaj prof. TANAKA Kacuhiko, kiu estas fama lingvisto kaj simpatianto de

Esperanto. Ĉefe prof. Tanaka demandis kaj prof. Umesao respondis pri sia esperantista vivo. Du tagojn poste ni eksciis, ke li estos premiita. Gratulon!

Daŭrigata de paĝo 3

needed 10-20 minutes daily practice for a minimum basic course.

Our Five Goals

- 1) First of all, we aim to help many children and adults learn about Esperanto. As Kent Jones reports about the 756 children who last year were introduced to Esperanto by the 19 teachers under his guidance: "If Esperanto touched only their parents and one friend apiece, then 3000 people came away with a good impression of Esperanto. This is three times the membership of ELNA." Ron, Prenda and Charlotte can add from their own experiences that school personnel are also impressed by the children's enthusiasm and quick learning of another language, and their interest in other countries; and that other children in the school look up to the privileged children who "speak ESPERANTO!"
- 2) We will help children communicate with each other in grammatically correct Esperanto, as a basis for more advanced study later. Because of its simple, logical, phonetical structure, Esperanto, created primarily for international communication, is the ideal language for this purpose.
In *DEK DEMANDOJ*, as in our other booklets, children do not plunge into a serious study of Esperanto grammar or even learn many prefixes or suffixes. Instead, step by step, they use correct grammar naturally while they ask and answer ten simple pattern questions; including making up their own questions for games and songs. By the end of the Fifth Lesson, in which they ask and answer "Demando Kvin," children and their teachers have been introduced to the "bare bones" of grammar—the basic structure of the language. They consolidate their learning and develop vocabulary by asking and answering many examples of the next five questions.

3) We will help children have fun learning Esperanto. Through their enjoyment and successes they will develop an interest in learning languages. In their presentations, Prenda Cook and Ron Glossop demonstrated that children learn naturally by singing songs, playing games, drawing pictures and participating in amusing Esperanto dialogs and little dramas. Ron led the group singing three of the songs children love. In the video which Prenda showed at the end of the program, her whole class (27 3rd graders) joyously participated in an enchanting presentation of *La Salmisto de Hamelin (The Pied Piper)*. All who watched it agreed that for each child and each parent, Esperanto would be meaningful for a lifetime.

4) We will help children discover that they can use Esperanto to learn about other countries, peoples and customs, and find friends around the world—including other beginning students in their own country. For example, the school year 1994-1995 will be the fourth year of our project MONDO-RONDO, in which groups of children in many countries exchange picture postcards on which they write short Esperanto messages about the cards.

Our most successful participants in this postcard interchange are two Sixth Grade classes in Upper Rawdon, Nova Scotia, Canada. Kim Keeble, an Esperantist who introduces Esperanto to these classes, reports that in the school year 1993-1994, one of her classes sent 57 postcards with short Esperanto messages and received 67. She writes: "Until MONDO-RONDO came along, no one took Esperanto or me seriously. Now there is a growing awareness about Esperanto and its usefulness in international communication. ... Please stress that the MONDO-RONDO international exchange of postcards and the teaching of Geography (in our booklet *La Bela Planedo* and in *DEK*

DEMANDOJ) were what SOLD the program in Nova Scotia. ..." She adds: "Children who have been studying French for several years can say more in Esperanto than they can say in French."

5) We aim to help children discover that through their successes and responses to challenges, they are capable, valuable, persons who can participate in a project of world importance. Ron Glossop's video shows his students eagerly demonstrating their skills by answering many examples of the ten questions. Esperanto is so special to them that they come to Ron's classes a whole hour before regular school classes begin.

This past year, in order to offer exciting new challenges and meaningful uses for Esperanto, CHILDREN AROUND THE WORLD inaugurated a new international club for children ages 6-17, LA MONDA STELARO. To become a STELO, a child must ask and answer the "dek demandoj"; know 200 words; correspond with someone in another country; and "teach" Esperanto 15 minutes a week. "Teaching" includes supervising games, helping others learn vocabulary and testing others.

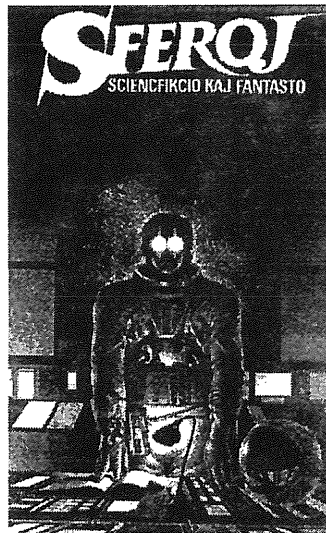
Page 42 of *DEK DEMANDOJ* tells of the step by step awards that LA MONDA STELARO offers to children in North America: little Esperanto dictionaries, and booklets illustrated by children. Thus, in schools where Esperanto is taught only one hour weekly, children who pass only two or three steps will still earn practical awards that will help them consolidate their learning and introduce Esperanto to others.

In the next years, with your financial help or personal involvement more and more Esperantists and teachers will be meeting these five goals; and more and more children will be discovering and using Esperanto in international communication.

In our English-speaking country, CHILDREN will WAKE UP THE WORLD.

SFE004 \$10.25/\$9.75

SFE006 \$10.75/\$10.20

SFE008 \$11.50/\$10.90

Jorge Luís Borges (Argentino)
 Vladimír Páral (Ĉeĥoslovakio)
 Pekka Virtanen (Finnlando)
 Francisco Lezcano (Hispanio)
 Dubravko Hujs (Jugoslavio)
 José Martínez Matos (Kubo)
 Zbigniew Proszak (Pollando)
 Arkadij kaj Boris Strugatskij (Sovetio)
 Pär Lägerkvist (Svedio)
 Richard McKenna (Usono)
 Manuel Cobo (Venezuelo)

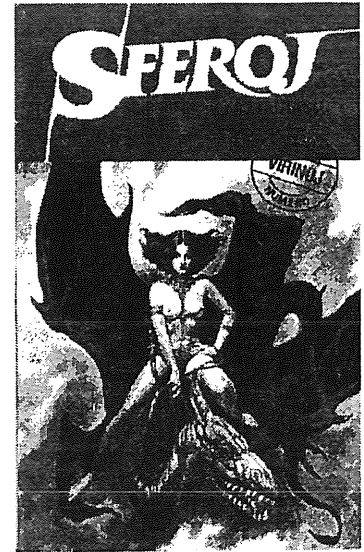
Naomi Mitchison (Britio)
 Hana Pěchulová (Ĉeĥoslovakio)
 Johanna Sinisalo (Finnlando)
 Ingeborg Sulkowsky (F. R. Germanio)
 Elia Barceló (Hispanio)
 Zefia Beszczynska (Pollando)
 M. Ĉudakova (Sovetio)
 Joanna Russ (Usono)

István Nemere (Esperantio)
 Arnaldo Aguila (Esperantio)
 Kovács Béla (Esperantio)
 S. Elgo (Esperantio)
 Miroslav A. Andriĉ (Esperantio)
 Liven Dek (Esperantio)
 Pekka Virtanen (Esperantio)
 Georgo Kamaĉo (Esperantio)
 Bernard Golden (Esperantio)
 Giorgio Silfer (Esperantio)

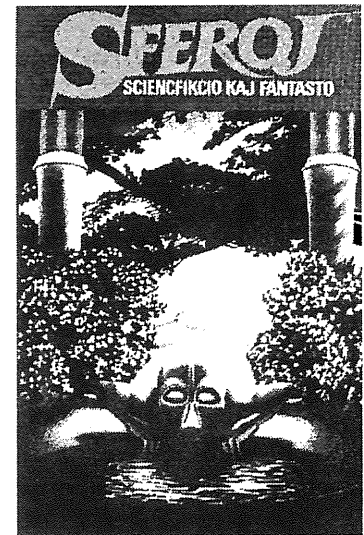
Carlos Peralta (Argentino)
 Elia Barceló (Hispanio)
 P. G. M. Calín (Hispanio)
 Blanca Martinez (Hispanio)
 D. Bilenkin (Rusio)
 V. Baĥnov (Rusio)
 A. Gorbovskij (Rusio)
 Wellington Gabriel Mainero (Urugvajo)
 Robert Silverberg (Usono)
 Harlan Ellison (Usono)

István Nemere (Esperantio)
 Arnaldo Aguila (Esperantio)
 Ksavero Moleono (Esperantio)
 Klaus J. Gunkel (Esperantio)
 Apáti Béla Kovács (Esperantio)
 Liven Dek (Esperantio)
 Pekka Virtanen (Esperantio)
 Alberto Franco (Esperantio)
 Georgo Kamaĉo (Esperantio)
 J. Camacho kaj S. Labrador (Esperantio)
 Gunnar Gällmo (Esperantio)
 Bernard Golden (Esperantio)

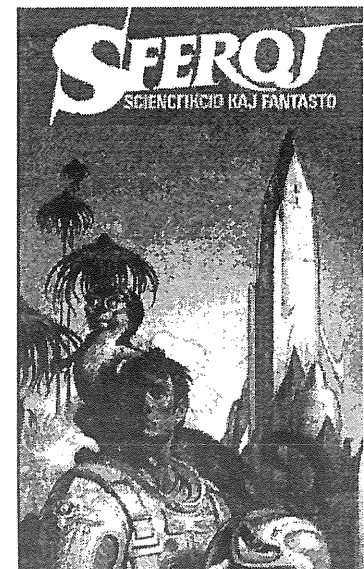
Rubén C. Tomasi (Argentino)
 Carlos Saiz Cidoncha (Hispanio)
 Jaime Rosal (Hispanio)
 Luís Vigil (Hispanio)
 Jorge Campos (Hispanio)
 Juan José Plans (Hispanio)
 Cordelia (Hispanio)
 Maurizio Viano (Italio)
 Chely Lima kaj Alberto Serret (Kubo)
 Alfredo Cardona Peña (Meksikio)
 Emma Popik (Pollando)
 Isaac Asimov (Usono)
 H. P. Lovecraft (Usono)

SFE005 \$10.00/\$9.50

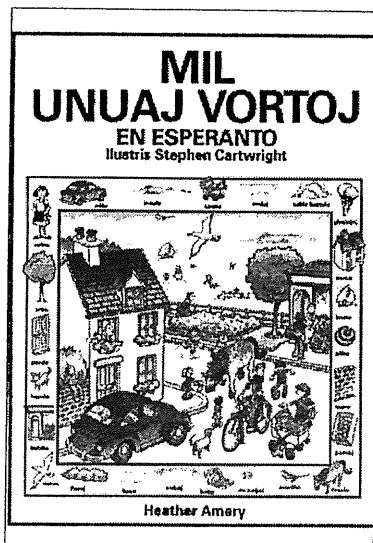

SFE007 \$12.50/\$11.86

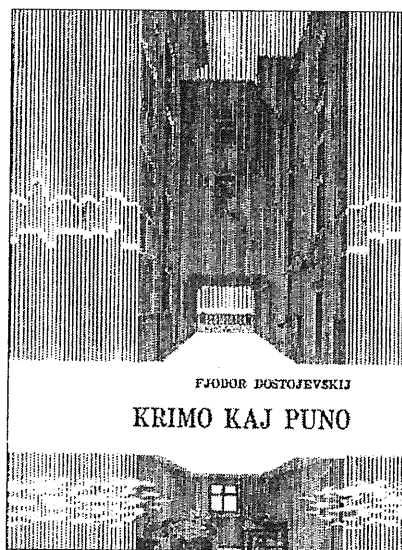
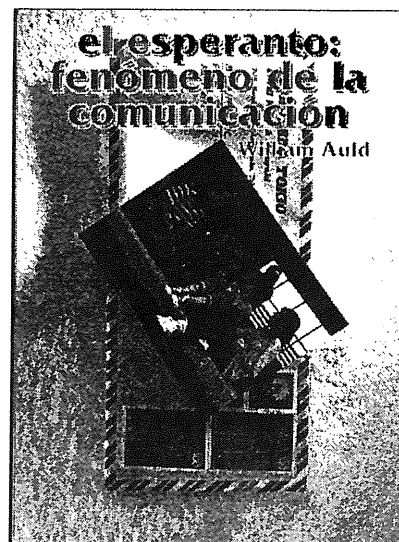
SFE009 \$11.00/\$10.15

Amery, Heather: *Mil unuaj vortoj en Esperanto*. Kolorilustris Stephen Cartwright. London: Esperanto-Asocio de Britio (sen dato). ISBN 0 902756 15 X. 63 p. Bindita, grandformata. Kodo: MIL002. Prezoj: \$20.00/\$19.00. Ĉiu vorto estas ilustrita. Por infanoj, sed ne nur.

Auld, William: *El esperanto: fenómeno de la comunicación*. Tradukis kaj adaptis Marcos Cruz. Madrid: Esperanto-Liceo de Madrid, 1992. ISBN 84 604 4996 3. 125 p. Kodo: ESP039. Prezoj: \$16.50/\$15.65. Hispanlingva adaptado de la libro *La fenomeno Esperanto*.

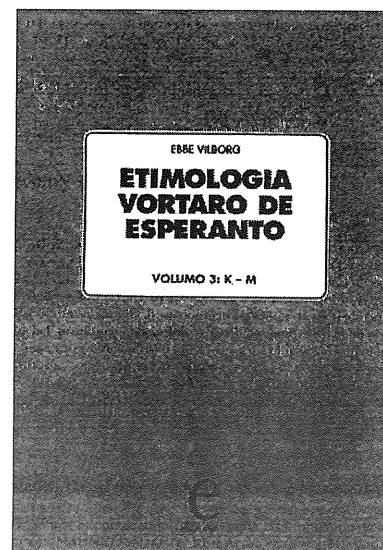
Dostojevskij, Fjodor: *Krimo kaj puno*. Tr. Andrej Parfentjev. Jekaterinburg: Sezonoj, 1993. Serio Oriento-Okcidento 28. 488 p. Bindita. Kodo: KRI001. Prezoj: \$30.95/\$29.40. Raskolnikov nun krimas—kaj puniĝas—en Esperanto.

Fernández-Flórez, Wenceslao: *La malica komizo*. Tradukis Fernando de Diego. Jekaterinburg: Sezonoj, 1993. 168 p. Bindita. Kodo: MAL007. Prezoj: \$10.00/\$9.50. Humura hispana romano el la periodo de la Deprimo.

Jansson, Tove: *Muminvalo*. Tradukis Eckard Bick. Helsinki: Esperanto-Asocio de Finnlando, 1993. ISBN 952-9829-00-0. Dua eldono. 109 p. Kodo: MUM001. Prezoj: \$18.25/\$17.35. Reeldono de la konata skandinavia porinfana novelaro, bele ilustrita per desegnaĵoj de la verkinto.

Vilborg, Ebbe: *Etimologia Vortaro de Esperanto (Volumo 3: K-M)*. Malmö: Eldona Societo Esperanto, 1993. ISBN 91 85288 21 7. 128 p. Kodo: ETI003. Prezo: \$17.00/\$16.15. La aliaj du volumoj estas ankoraŭ haveblaj.

Daŭrigata de paĝo 2

fied, to return in another six months and revive the argument. Certain Esperanto speakers are among the most vocally insistent that they really have only a small number of collinguals, apparently so that they won't seem to their non-Esperantist colleagues like crazy proponents of this crazy idea. One—in the linguistics department of a major midwestern university—took the trouble of posting a message quoting the two million figure on the department bulletin board, so that his colleagues (who know even less about the subject than he does) could have a good laugh.

Well, to put it simply, nobody really knows how many Esperantists there are in the world, since no country has bothered to count its Esperanto-speakers. The last attempt at a reasonable survey was made by Dr. Johannes Dietterle of the Reich Institut für Esperanto in Leipzig in 1928; he came up with a figure of 127,000 Esperanto speakers at that time. (I don't have the actual figure at hand; it might have been 128,000 in 1927.) Dietterle's country-by-country figures were criticized, at least for the Soviet Union, by Ernst Drezen in *Historio de la Mondlingvo*; Drezen found them too low, based on membership in the SEU and local Esperanto groups. Nevertheless, Dietterle's figure, for the planet as a whole, was probably as close as one could get to the actual figure short of a hundred-million-dollar planetary survey, and not more than 50% off ... one way or the other. This, according to many modern-day newspaper accounts, marked the apogee of the Esperanto movement, which has been losing "devotees"—to Glosa, according to *The Daily Telegraph*—since that time.

The two million estimate in the *World Almanac* was calculated by Dr. Sidney Culbert of the University of Washington, who has done a certain amount of on-the-ground study of the matter. Dr. Culbert, himself a speaker of Esperanto, has had his methodology questioned (by individuals who apparently don't even know what it was, but know that the methodology was incorrect because it produced results that they assume to be incorrect—and then support their assumption about the results on the basis of the "fact" that

Culbert's methodology was flawed!), though nobody has had reason to doubt the figures he has come up with for the almost 200 other languages in the list; presumably, just speaking a language makes his numbers suspect, though he is apparently otherwise an honest man. (Dr. Culbert's figure for English speakers is also sometimes considered dubious; fifteen years ago it was a reasonable ballpark figure, perhaps a bit on the low side, and has grown apace since then, but figures quoted by others have somehow tripled and quadrupled during the same period—more on that below.)

I have my own doubts about Dr. Culbert's figure—he is not a superman, and it would take a superman to come up with an accurate value, if even a superman could do so—but I suspect that it, too, is a good ballpark figure, to within a close order of magnitude of the actual number of speakers (meaning that there are between 600,000 and six million speakers of Esperanto). And if you make the effort to study the matter, you can come up with figures of your own that are at least suggestive that this is the case. Examples:

(1) Delphi. I don't put much weight on this one, but in his novel *The Shockwave Rider* (in which he even has a good word—one!—for Esperanto) John Brunner quotes a method at arriving at numerical values which, he states, seems to work empirically, though there is no good reason for its doing so: if you ask a large number of people to quote a statistic in a subject about which all are ignorant, the range of answers may be quite wide, but the median reply will lie fairly close to the actual value. This may be just a science-fictional invention of Brunner's, but he is known for doing his homework on issues which relate to his stories. (This was the novel in which Brunner invented the term *worm*, today used by computer experts to describe the phenomenon described by Brunner, closely akin to a virus, as *the internet worm* that almost brought the net to its knees several years ago.)

UEA several years ago did what was basically a Delphi survey about the number of speakers of Esperanto. Answers received ranged from several tens of thousands to forty or fifty million. The median reply was, if I remember correctly, about two million.

(2) Proportion of local Esperanto speakers to local population. Obviously this varies from place to place around the world; the United States is probably a nice middle ground, located safely between areas with relatively large numbers of Esperanto speakers (Central Europe, China) and areas where the Esperanto movement is largely nonexistent (certain parts of Africa, for instance). In the areas for which I have any real information, the number of Esperanto speakers seems to be about one in every few thousand of the population. Extrapolated globally, this again suggests a speaking population in the low millions or, at least, high hundreds of thousands.

(3) In the December issue of *esperanto*, in their interview with Nobel Laureate (and Esperantist) Reinhard Selten, Ulrich Lins and István Ertl state that Selten is at least the fourth Esperanto speaker to be awarded the Nobel Prize. If we assume that an average of twelve people share the available prizes each year, that means that over the past hundred years approximately one in three hundred Laureates has been an Esperanto speaker. Assuming that the current proportion of Esperantists in the general population has been reached by linear growth over that period, we can conclude either that there are today some forty million Esperanto speakers in the world or that Esperanto speakers are twenty times as likely to win the Nobel Prize as non-speakers of Esperanto. (The latter figure becomes even more impressive as the supposed number of speakers gets smaller.)

(4) On the other hand, the latest edition of Derk Ederveen's list of addresses of Esperanto speakers on the internet contains e-mail addresses of some 485 people. Taking into account those who haven't registered with Ederveen (as for example many members of ELNA whose e-mail addresses are listed in the 1994 Adresaro, and others abroad with whom I have personal contact), we may suppose that the actual number of Esperanto speakers using the net is on the order of 1,000. Using a median estimate of the number of people now using the internet (twenty million), this would indicate that the number of Esperanto speakers in the world is only some three hundred thousand.

These last two figures are subject to varying interpretations. Are we to as-

sume from (3) that there really are forty million Esperantists in the world? Far more likely, in my opinion, that the personal qualities that attract a young person to Esperanto have much in common with those qualities that make the same person a good candidate for a Nobel Prize later in life, or that the view of the world that a speaker of Esperanto gains will make that speaker more likely to do work that will lead to a Nobel Prize; maybe Esperanto speakers are twenty times more likely to win a Nobel Prize. On the other hand, with the exception of a few industrialized or otherwise highly evolved countries, in most places the “global” computer network is available only to a few individuals in particular social classes, or—in a few places where there are many Esperantists (e.g. mainland China, Vietnam)—it is not available at all; UEA has members in more than a hundred countries, but only 44 countries are represented in Ederveen’s list (the technically advanced Republic of Korea, with a large and active Esperanto movement, is represented in the list by *one* person; China is represented by none, though one Chinese Esperantist—from Taiwan, with its relatively tiny Esperanto movement!—regularly posts to the Esperanto newsgroup). It seems reasonable to suppose that when the net is available everywhere, and to all social classes, the ratio of Esperanto speakers on the net will be at least somewhat higher than it is now.

All things considered, (3) and (4) seem, again, to neatly bracket that two million figure—and, if we modify the models with a few reasonable assumptions, they will even more closely, and no less neatly, bracket it.

You will hear other figures from other sources. Bernard Golden, an American Esperantist living in Hungary, has published a number of articles over the years in which he debunks (sometimes, in my opinion, over-debunks) the usually *a priori* assumptions that lead to such figures. Esperantists do have a tendency to exaggerate, and often wildly so. Are we alone in this? I think not. When I once tasked Dr. Culbert with the possibility that his Almanac figure for the number of English speakers might be wrong—by the late 1980s it was already widely at variance with the canonical figures being quoted by the press (though it had not

been so a decade earlier)—he simply told me that “English speakers are as prone to exaggerate their successes as Esperantists.” I have heard from one source (second hand), not an Esperantist, that the TOEFL (Test of English as a Foreign Language) given abroad is considerably easier than that given in the United States, so that the figures for people competent in English may be boosted, and also from a second source (first hand) that the test is indeed easier outside this country, though the second individual, an Esperantist, did not attempt to hypothesize a reason for this.

Another example of English exaggeration is Crystal’s widely read and respected *Cambridge Encyclopedia of Languages*. Crystal comes up with a reasonable figure for the number of native speakers of English (he does, after all, have those census results to help him), but then, instead of trying to estimate the number of non-native speakers, in a parallel column he lists the *total population* of countries in which English is official—a total of 1.4 billion persons (he erroneously includes the United States, where English is widespread but not official). The implication, given the context, is (and apparently is meant to be) that there are 1.4 billion speakers of English in the world, and the figure is quoted as such by others (e.g. Peter Stalker in *The New Internationalist*, Jan. 1989); yet, for example, half of this 1.4 billion consists of one nation, India, where at least 90%, and more likely 95-97%, of the population, can’t speak English at all. Others, assuming that Crystal is being conservative, have topped him by quoting figures as high as two billion. Such figures are valid only if we number as English speakers everybody who knows English as well as I know Chinese (i.e. can parrot about ten words, two of them obscene, and two or three rote phrases, and perhaps count to ten and say “dollars”).

My conclusion? The number of speakers of Esperanto today is at least in the middle hundreds of thousands, very likely in the (low) millions. Figures in the tens of thousands should be avoided, as they are wrong. Figures in the tens of millions should be avoided, as they are also wrong.

What are we doing?

The two pages of scanned book covers in this issue were put there for the express purpose of convincing you to buy, buy, buy. If you don’t, you are certainly missing something. But the first of those pages also should serve as a reply to two different arguments that I have seen on the net—one of them related to Esperanto, one not.

In the sci.lang (general discussion of languages) group, one gentleman recently pointed out, quite condescendingly, that although there’s not much else you can do with Esperanto, it does have its place—at Esperanto conferences. This is not an unusual opinion for those who know little or nothing about Esperanto except that it exists.

In the rec.arts.sf.written (science-fiction literary) group, there was a recent argument—it lasted for quite a while—over the question of whether SF is an Anglo-American phenomenon or a global phenomenon. The general opinion seemed to be that SF is a product of the English-speaking world; after some muted cries of protest from the tiny group of people from outside that world who follow the group (and I include some English-speaking Canadians here; most of the Americans in the group seemed to be unaware that a few of their favorite authors, e.g. Crawford Kilian, are not from the United States or Great Britain but from Canada—and that is not even considering a number of Quebecois authors who write in French), it was agreed that, yes, other countries do produce a trickle of SF, most of it consisting of pale imitations of *The Real Thing*, which comes from the United States and Britain.

The *Sferoj* series of science-fiction “almanacs” (more-or-less annual compendia of literature) should put paid to both assumptions. So far there have been nine books in the series; three of them are out of print (but reprints of all three are promised in the near future). Six of the books consist of translations from other languages; three of them are totally made up of science-fiction originally written in Esperanto. Two of the authors are found in both types of volumes: Pekka Virtanen of Finland and István Nemere of Hungary; both apparently write in both Esperanto and their native language (rumor hath it that Nemere, who is also the author of a dozen original novels in Esperanto, is

one of Hungary's more popular authors). Conspicuously lacking (why?) is American Harry Harrison, who has also written in Esperanto as well as English. (Harrison's English-language science-fiction has not been totally ignored by Esperanto translators; his "The Streets of Ashklon" was recently published in Esperanto in Europe.)

You'll see a few American and British names here, and, if you're a science-fiction fan, you'll probably recognize them (some of them you should recognize even if you aren't): Richard McKenna, Naomi Mitchison, Joanna Russ, Robert Silverberg, Harlan Ellison, Isaac Asimov, H.P. Lovecraft (with a second translation of his "The Terrible Old Man", by Karl Pov; the first, by Donald Burleson, appeared in the first ELNA *Literary Supplement* more than a decade ago). But the English-speakers are easily outnumbered, and by works that are often quite different from most American SF. The *Sferoj* series is living proof that science-fiction is not a uniquely Anglo-American phenomenon—and that there is a lot more one can do with Esperanto than simply go to Esperanto conferences.

My recommendations? These books generally follow a general rule for anthologies: collections of "bests" are generally better than original anthologies or "theme" collections. The first type consist of stories selected from among those already published; the editor and translators will already know not only how good they think they are, but how popular they were with their original audience. Original anthologies, on the other hand, lack this selection criterion to work from; and theme anthologies (SF stories about Edsels, for instance) generally narrow the field so far that only a limited number of stories are available to choose from.

If you're not a completist, you would probably want to start with 4, 5, 7 and 9. If you want to see what sort of science-fiction Esperanto speakers write (and are less concerned with quality), you will want 6 and 8. (I emphasize again that any quality deficit in these books has nothing to do either with the language or with the competence of the authors—it is simply that they are the crop, not the cream.) *Sferoj 5*, alone in the series, is a "theme" anthology, but the theme—sci-

ence fiction by women—is sufficiently wide-ranging that there are still plenty of stories available from which to choose the "best". Joanna Russ's "When It Changed", for instance, is considered a seminal classic of U.S. feminist SF.

Miguel Gutiérrez Adúriz of Santander, Spain, the publisher of this series, apparently recognizes that one should distinguish between original and translated anthologies; he has announced that in the future there will be two parallel series of books, one of them carrying on the tradition of anthologizing translated stories, the other for presenting new stories originally written in Esperanto. ELNA will keep you apprised of the development of this new system.

The other page shows a more general collection of literature. Those of you who want to interest your kids in Esperanto should take a look at Heather Amery's large-format picture vocabulary *Mil unuaj vortoj en Esperanto*. I think you should be a dedicated reader (and not just in Esperanto) to sink your teeth into Parfentjev's Dostoevskij translation—I don't remember this being an easy book in English, either. (But perhaps it will be more faithful to the original than the various English translations—I think this may have been the book that Heinlein meant when he stated that the English translation he read was *better* than the Russian original, because it was less depressing). Fans of etymology will want all three volumes of Vilborg's dictionary, which gives a highly detailed account of the source of every official word in Esperanto (as well as, in many cases, the Ido, Occidental and Interlingua equivalents, where those exist—they are not always available in Interlingua); you'll also learn a lot about the roots of the ancestral Indo-European language. The first of Tove Jansson's Moominland books is available again in a much more attractive cover and format than its first appearance; but when, then, can we expect *Comet in Moominland* and the others? Y para los habladores del Español entre nuestros lectores, el libro *El Esperanto: fenómeno de la comunicación* es una traducción de la obra famosa en la lengua Esperanto escrita por William Auld de Escocia, *La fenómeno Esperanto*; un regalo excelente para sus amigos ó familiares, a los cuales Ud. podrá convencer el valor del Espe-

ranto.

Not shown here: the Esperanto translation of *Asterix the Gladiator* by Gosciny and Uderzo. It is on order. Watch this space.

Don Harlow

Daŭrigata de paĝo 1

- persiste por nia afero. Tio valoras multoble pli ol niaj rektaj pledoj.
- Nobel-premio por ekonomiko estis aljuĝita al nia membro Reinhard Selten. En intervjuoj li ofte, spontane kaj nature, menciis sian esperantistecon.
- Post la seniluziigaj problemoj trafintaj la E-centrojn en Poprad kaj La-Chaux-des-Fonds, kreĝis novaj, espereble sukcesontaj, centroj en Kolombio kaj en Japanio.
- Ne malplej grave: interne de UEA, ni sukcesis fine akurati la aperritmon de la periodaĵoj kaj stabiligi la financon de la Asocio.

Tiuj sukcesoj eble ne estas spektaklaj. Sed spektaklaj sukcesoj okazas nur en vetludejoj kaj borsoj, kaj tiaj sukcesoj povas malaperi same spektakle kiel ili venis.

Tamen, niaj propraj sukcesoj, eĉ se ili ne estas spektaklaj, kapablas nutri iom da freŝa kuraĝo. Ni ne timu preni tiun kuraĝon por daŭrigi nian agadon kaj batalon. Ni konsciu, ke ni laboras por pli justa mondo, por egalrajteco kaj digno sur la kampo de la interhoma komunikado. Ni ne malesperu pro la foro de nia celo, ĉar ĝi ne estas, bedaŭrinde, pli proksima ankaŭ sur aliaj kampoj de la homa aktivado. Ne eblas sukcesi pri Esperanto antaŭ ol sukcesi pri la monda paco, antaŭ ol venki la malsaton kaj elimini gravajn malsanojn. Sed eblas labori por tiuj celoj. Belan okazon donas al ni tiurilate la 50-a datreveno de Unuiĝintaj Nacioj en 1995. Ni festos ĝin interalie per modela asembleo en la kadro de la 80-a Universala Kongreso en Tampere. Ni do laboru fidele kaj konstante por nia idealo. Kiu scias, kiaj novaj sukcesoj atendos nin? Ni havu kuraĝon pensi, ke kelkajn el ili portos al ni la nova jaro 1995.

John Wells

DANCE SUR ALTA ŜNURO: La Esperanto-Movado inter Idealo kaj Realo

de Mark Fettes

[Mark Fettes, kiu dum kvin jaroj redaktis la revuon Esperanto kaj poste fariĝis redaktanto de Monda Forumo, la revuo de Monda Kunagado, nuntempe estas la Ĝenerala Sekretario de UEA. Per tri gravaj kaj legindaj eseoj, Fettes antaŭ kelkaj jaroj ankaŭ montris sin eble la klarvida el la nuntempaj ideologoj (vidu la kromkadron) de la Esperanto-movado. Unu anglalingva eseo—per kiu Fettes gajnis prestiĝan Maxwell-premion—kontrastigis la Eŭropon de angla hegemonio kontraŭ tiu de Esperanta demokratio. En 1990 li gajnis honoran mencion en la branĉo Eseo de la Belartaj Konkursoj por sia verkaĵo “Demokrateco, neŭtraleco, aŭtonomeco: La ideologia evoluo de Universala Esperanto-Asocio”, kiu titolo sufiĉe klare priskribas la enhavon de la eseo (ĝin legu ĉiu ano de UEA!). Kaj en 1991 li gajnis la premion Luigi Minnaja pro la eseo, kiun ni reproduktas sube, en kiu li priskribas la historion de la dialektiko realismo-idealismo en la Esperanto-movado. La eseo aperis originale en Fonto, sep. 1991, kaj per ĉi tiu reaperigo ni esperas doni al ĝi pli vastaskalan konatiĝon en Norda Ameriko. Legu kaj ĝuu.]

Ekde la komenco, la Esperanto-movado balanciĝas sur ideologia ŝnuro, ĉiam riskante fali suben antaŭ la moko de la mondo. Kio streĉis la ŝnuron? Unufine, la unikeco de la entrepreno. Esperanto ne trovas lokon sur la tero de la naciaj lingvoj, ĉar ĝi ekestis en idealisma reago al ili: al tiu idealo-turo ĝi plu ligas sian ekzistorajton. Sed tiu ekzisto mem implicas alian finon de la ŝnuro, ligitan al la konkreteco de la lingvo, al ĝia efektivo. Nek unu nek la alia el tiuj turoj estas forĝestebla per ideologia sorĉbastono. Pendante inter ili, la movado uzas sian bastonon ne por sorĉi sed por serĉi, por palpi ekvilibron dum ĝi hezite paŝas de sia ekira utopia vizio al la kreota utopia realo.

Tiu ekvilibro estas fragila afero. En unu dimensio ekzistas gravita altiĝo al la frakasa nacilingva grundo, sen kiu la ŝnurdancado mem estus nenecesa, eĉ absurda. Sed ĉi-esee pli okupos nin la ŝnura dimensio: la tensio inter niaj kredoj pri tio, kio *devus* aŭ *povas* esti Esperanto, kaj tio, kio ĝi efektive *estas* kaj *estos*. Multaj aspektoj de la movado fariĝas pli

kompreneblaj, se oni akceptas kaj analizas ĝian surŝnurecon—kvankam ni mem ŝatas paroli, kvazaŭ ni status sur firma tero. Ĉi tiu eseo celas definitive disrompi tiun iluzion. La tuta historio de la movado montras, kiel ŝajnaj “realistoj” povas iluzii kaj “idealistoj” povas pravi, kaj kiel la idealismo de hieraŭ povas fariĝi parto de la realismo de morgaŭ. El tio, cetere, ni ĉerpu ne ĉagrenon sed inspiron. “Kaj kio estis antaŭ tio / Post ĝi ne estas plu la sama...”: kiel en sia majstroverko rekonis Auld, Esperanto mem bazas siajn esperojn sur la mondoŝanga povo de ideo.

Temas do pri provo skizi la fundamentojn de niaj ŝnuro-turoj—t.e. kompreni, kian idealon ni provas realigi kaj kiaj realaĵoj limas la idealon. Tiucele ni rigardos kelkajn etapojn en nia historio el la ŝnurdancista perspektivo. Ne ĉiuj tropoj trompas, nek dialektiko delogas: nia funda metaforo montriĝos fruktodona, se ne kaptos nin vertiĝo.

1. La vivigo

Estis kompreneble Zamenhof mem, kiu faris la unuajn necertajn paŝojn sur nia ideo-ŝnuro. “la neefektivegebla utopio”: jam en la “Unua Libro”, direktante sin al homoj ankoraŭ firme sur la nacilingva tero, li konsciis la distancon inter si kaj ili. Kaj lian proponon de solvo ni konas. Se la lingvon samtempe eklernos ne dek homoj sed dek milionoj, eĉ tiuj fortikaj finaj turoj (aŭ finaj muroj) kliniĝos kaj falos, portante kun si tiun timigan ŝnuron kiun la amasoj neniam ekretos. Oni fojfoje ridetas pri tiu revo de Zamenhof, sed nur retrovide. Siatepe ĝi estis inteligenta provo respondi al demando, kiun oni ankoraŭ renkontas: “Kial lerni lingvon, kiun neniu parolas?”

Provo de realismo, do. Kaj jam ĉi tiam, je la komenco de Esperanto, ni vidas kial la realismo povas fiaski. La dek milionoj neniam venis—sed ja venis kuraĝuloj pretaj tuj suprengrimpiti kaj ekpaŝi sen penso al la falo. Fakte la volo “uzi” Esperanton rolis jam dekomence: ĝi estas same praa kiel etikeditaj “parceloj”, kiujn postaj ideologoj svingis tiel trofetriumfe. Kial lerni lingvon, kiun neniu parolas? Pro la defio, la sento esti

pioniro, al simpla beleco de la zamenhofa kreaĵo, la povo kunkrei. Kaj nelonge poste—pro la deziro aparteni, la aldonaj ebloj de komunikado, pro konstante kreskanta kultura kaj informata produktaro. La teorio kaj la efektivo ambaŭ logis kaj tenis, kaj ĝuste en ilia kunekzisto troviĝas la esenco de nia surŝnureco.

En la venontaj sekcioj ni ekzamenos la sekvojn de nia ŝnurdancisteco por la lingvo mem, por ĝiaj parolantoj kaj por la organizaj strukturoj de la movado.

2. La evoluigo

Kia lingvo estas Esperanto, kaj kia ĝi estu? Tiel formuliĝas la lingvistika versio de nia baza ŝnurstreĉa demando, kaj la diversecon de la respondoj jam montras nia ĵusa sortimento de proponitaj terminoj. Denove ni ne provu mem elekti starlokon sur la ŝnuro, sed kompreni la fortojn kiuj tenas ĝin.

Esperanto estas elpensita lingvo, kiu fariĝis vivanta. Eble tio jam klarigas parton de la dilemo, kiun frontas lingvistoj, ĉar ambaŭ ecoj daŭre rolas en ĝia evoluo. Tre malmultaj junaj lernantoj de la lingvo konas senpere la Fundamenton, aŭ eĉ la verkaron de Zamenhof; povus ŝajni, do, ke la “vivanteco” de la lingvo jam ludas dominan rolon. Sed tiu opinio ne kalkulas pri tio, kion Probal Daŝgupto nomis “la provo de ĉiu generacio rekonstrui la lingvon sur racie aspektanta bazo”. Oni “scias”, ke Esperanto estas elpensita, ke ĝi havas principe malsamajn celojn ol iu ajn alia lingvo—kaj tiu neforigebla fakto estas potenca muldilo en la mensoj de ĝiaj parolantoj.

Rezultas el tio ne nur la relativa manko de idiomoj kaj aliaj pure lingvaj ecoj, ne detaligitaj ĉi tie sed formantaj centran temon en *La bona lingvo* de Claude Piron. El ĝi fontas ankaŭ konstantaj sociaj fenomenoj, plej unike la “plibonigistoj”, ĉu radikalaj (emaj redizajni Esperanton en novan planlingvon), ĉu pli moderaj (volantaj fiksi pli striktajn, “logikajn” normojn aŭ aldoni novajn elementojn sen aliigi la bazan strukturon). Ofte ili vekas la koleron de malsamopiniantoj, sed fakte, je ĉiutaga nivelo, preskaŭ ĉiu esperantisto estas plibonigisto: la serĉo al

pli elegantaj, pli internaciaj, pli “bonaj” esprimoj estas parto de la Esperanta konversacio. Temas simple pri malsamaj lokoj sur la sama ŝnuro, kies ekzisto mem cetere fiksas limojn: neniu ŝnurdancisto povas movi unu turon, dum li ankoraŭ staras sur la ŝnuro! Same la Esperanta konversacio mem devigas la partoprenantojn akcepti multon kiel neplibonigindan.

Ne nur ĉe la simplaj parolantoj de la lingvo, sed ankaŭ ĉe la plej eminentaj konstateblas la pliboniga tendenco, en modera aŭ drasta formo. *Plena Analiza Gramatiko* kaj *Plena Ilustrita Vortaro* kombinas multajn meritojn sur la kampo de realisma analizo de la lingvo kun abundo da u-formoj (kaŝitaj aŭ eksplicitaj), spegulantaj la preferojn de la kompilintoj. Same la Akademio de Esperanto, taskita per la kontrolado de la lingvouzo, ripete cedis al la tento provi stiri ĝin—kiel en la absurda voĉdono pri la participoj, kiu traktis minoritatan vidpunkton kiel neekzistantan, aŭ la pli nova Norma Listo de Landnomoj, kiu en kelkaj kazoj neglektis kaj la tradicion kaj la aktualan lingvouzon. La absurdeco de tiuj provoj ne rilatas la plibonigemon mem, kiu estas plene esperantista trajto, sed la kredon, ke Esperanto evoluas aŭ povas evolui laŭ desupra modelo. Kiel ni vidis, Zamenhof mem forlasis tiun idealon pro la premo de la faktoj. Antaŭ deko da jaroj Lo Jacomo konkludis en notinda tezo, ke la situacio ne multe ŝanĝiĝis hodiaŭ. Vortaroj, gramatikoj kaj akademioj, kiuj ne agnoskas tiun realon, mem limigas sian eblan influon en la komunumo.

Ni revenu al tiu komuna strebo por “pli bona” lingvo: kion signifas tiu “pli bona” en la pensoj de la esperantistoj? Ankaŭ ĉi tie ni povas distingi inter realisma analizo kaj idealisma. Por la unua oni devus registri kaj analizi la efektivan lingvouzon: profita sed pena laboro, kiun tre malmultaj komencis. Sed la rezultoj ĉiukaze montrus nur tion, kio estas retrovide konstatebla, la historia evoluo: ili ne helpus en la fikso de limoj kaj la farado de elektoj. Kaj la foresto de rigore sciencaj studoj deprenas de ni eĉ tiun helpilon. Restas nur la propraj lingva sperto kaj lingva ideologio.

La du kompreneble interagis. Se fari klasikan kontraston: Kálmán Kalocsay posedis lingvan sperton tre malsaman al tiu de Claude Piron. La kalocaja parnasismo estis rekte inspirita de la eŭropa “alta kulturo” instruita en la

lernejoj kaj universitatoj de lia junaĝo, kaj tiu provizis ankaŭ lian lingvan modelon: skribocentran, sistemigeblan, intelektulan. Kontraste, la pirona konscio pri aliaj trajtoj de Esperanto ŝuldiĝas, laŭ lia propra klarigo, al infanaĝa amikiĝo kun ĉina korespondanto influinta lian tutan postan vivon. Sed temas ne nur pri pure lingva sperto, ĉiudecida: la respondoj al la demando “kio bonas en Esperanto” dependas ankaŭ de tio, kion oni trovas bona en la mondo. Ĉe Kalocsay kaj Piron ambaŭ rolas pli vasta ideologio: ĉu akcepti klasikajn eŭropajn modelojn por tutmonda kunvivado? Iliaj respondoj al tiu demando estas klare malsamaj.

Tutan apartan studon meritis tiu ligo inter socia kaj lingva ideologioj, kune kun ilia influo sur la movadon. Tamen ni povas tre simple skizi la ĉefan Esperantan disdubiĝon. Homoj kun forta kredo pri egaleco apogas lingvon simplan kaj peno-ŝparan; homoj akceptemaj pri la ekzisto de diversaj sociaj kaj kulturaj tavoloj vidas ilian ekeston en Esperanto kiel signon de maturiĝo. Malgraŭ la provoj de tiu tendaro forskribi la alian, ekzistas sufiĉe da pruvoj, ke Esperanto kapablas allogi anojn de ambaŭ: tio plej klare evidentiĝas el la eterna neologisma debato, kun ĝiaj konstante reformulataj tezoj kaj antitezoj. Inter la du flankoj la monda kaj movada evoluo ankoraŭ ne decidis. Kaj iu ajn decido estos—kiel en la kazo de la participoj—nur la decido de plimulto: ĉiam eblos al iu ŝnurdanca solisto, iu Karolo Piĉ, revivigi per brilanta torĉo la malnovan kredon. Ankaŭ tio apartenas al la Esperanta realo.

3. La disvastigo

Ĉu Esperanto povas esti akceptata de la mondo, sen ke tiu mondo mem ŝanĝiĝu? Tiu fundamenta demando, kiu kuŝas sub ĉiuj diskutoj pri la rilato inter la esperanistoj kaj la ekstera socio, estis historie unu el la plej distiraj. Ni ĉiuj konas la fruan konflikton inter la etike motivita Zamenhof kaj la pragmataj francaj gvidantoj, same kiel la amaran disiĝon de la internacia movado en neŭtralan kaj laboristan frakciojn, kaj la krucmiliton de Lapenna por apartigi modernan UEA de la verdstelaj revantoj. Nun, en epoko de malpli akraj kontrastoj, ni povas vidi kiel ĉiuj rolantoj tamen troviĝis pendante sur la sama ŝnuro, kiel ĉiuj dispolusigoj fontis el diversaj taksoj

de la idealo kaj praktiko de Esperanto.

Ankaŭ tiu dilemo reiras al la komenco. Eblis, devis eblis, ke unuopuloj lernu kaj ekuzu Esperanton jam en la nuna socio; sed ideo mem de internacia lingvo, ekde la “Unua Libro”, postulas ke ĝi fariĝu socia, kultura, politika faktoro, do potenca perilo de ŝanĝo. En la verkoj de Zamenhof oni konstante retrovas tiun tension. Poemoj kaj paroladoj (tro konataj por bezoni citon) donis al li sendanĝeran okazon por malkaŝi la revolucion, kiun li celis dekomence; en eseoj kaj artikoloj, pli facile atakeblaj, li estis multe pli singarda. Sed ankaŭ tie eblas trovi spurojn de mondoŝanĝa vizio.

Ni limigu nin al unu ŝlosila ekzemplo. La faman eseon de Zamenhof el 1900, “Esenco kaj estonteco de la ideo de lingvo internacia”, oni ofte interpretis kiel lian ĉefan cedon al la francaj “realistoj”—unuavice al la homo, kiu mendis kaj publike prezentis la verkon, Louis de Beaufront. Aperas tie ne korvibrigaj apelacioj al la frateco de la homaro, sed logikega, laŭpaŝa rezonado kiu celas tiri la leganton al unusola konkludo: “Kiel estas sendube, ke post la nokto venas mateno, tiel sendube estas, ke post mallonga aŭ longa batalado Esperanto pli aŭ malpli frue estos enkondukita en komunan uzon por la komunikiĝoj internaciaj.” Kaj tiun konkludon efis generacio post generacio de Esperanto-propagandistoj, eble nekonsciaj, ke ĝia porokaza pozitivisma-determinisma tono komencis radikale eksdatiĝi jam ekde la unua mondmilito.

Tiel do Zamenhof verkis por la debofrontistoj. Sed lia batalada retoriko malkaŝas duan, subtekstan mesaĝon, kiu flusis el lia subkonscio. Se troviĝas tiaj obstakloj, kontraŭ kiuj necesas batali, la mondo mem estas (almenaŭ parte) neracia konstruaĵo plibonigenda, ŝanĝenda. Tra la tuto de “Esenco kaj estonteco”, Zamenhof fakte identigis multajn longdaŭrajn malsanojn de la ekzistanta socia ordo: sufiĉe longdaŭrajn, por ke hodiaŭa leganto miru pri la aktualeco kaj akraĵo en tiuj flaviĝintaj paĝoj. Kaj lia solvo estas radikala. Ĝi kaŝiĝas en du fruaj frazoj: “Ni konfesas, ke kiom ajn ni rompis al ni la kapon, ni neniel povis kompreni, en kio nome konsistis la malfeliĉo por la homaro, se en unu bela tago montriĝus, ke ne ekzistas jam plu nacioj kaj lingvoj naciaj, sed ekzistas nur unu ĉiuhoma familio kun unu ĉiuhoma lingvo... [Sed] en tiu ĉi ‘malfeliĉo’ (kiel nomos ĝin la

naciaj ŝovinistoj) estos kulpa ne la lingvo internacia, sed la aliiĝintaj konvinkoj kaj opinioj de la homoj." Klare tintas tie la sonorilo de la homaranismo, kaj elbrilas la konvinko, ke la menciita batalado de Esperanto estos elemento en aliaj, eble eĉ pli grandaj kaj gravaj bataloj.

Kiel ni scias, Zamenhof neniam rezignis sian mondo-ŝanĝan kredon. Sed nur la formo estis lia persona: aliel vestita, ĝi ludis ĝis hodiaŭ centran rolon en la movado. Ne temas simple pri nebulaj formulita "interna ideo". En pli eksplicitaj versioj ĝin apogis la fondinto de UEA, Hector Hodler, la fondinto de SAT, Lanti, la postmilita ideologo Ivo Lapenna, kaj multaj aliaj pli aŭ malpli konataj aktivuloj. Eĉ ne necesas la ligo al difinitaj personoj: la disfloro de Esperanto en la tuta ŝtat-socialisma orienta Eŭropo (kiel ankaŭ en Ĉinio kaj Kubo) eblis unuavice pro la kunekzisteblo de tiu denaske esperantisma filozofio kun la tegmenta marksisma ideologio. Ne gravas, se teoriuloj foje provis, malsukcese, subordigi la unuan al la dua; sufiĉas noti la komunan kernon de socistruktura kritiko.

Sed ĉi tiu eseo celas loki tiun movadan ideologion sur ŝnuro inter idealo kaj realo, kaj la marksismo, kiel praktika socigvida ideologio, pruvis sin fine fiaska. Ĉu la Esperanta ekvivalento estas do komuna saĝo aŭ kolektiva iluzio? Por la unua argumentas la franca esperantologo Michel Duc Goninaz: laŭ li, la ĝenerala akcepto de Esperanto implicas tiel radikalajn ŝanĝojn en la socio, ke por esperantistoj la sola sencohava strategio estas klopodi por tiuj ŝanĝoj kaj konsideri ilin laboro por Esperanto. Laŭ la konkludo de Duc Goninaz: "La konformistoj, kiuj opinias Esperanton aplikebla al la mondo, en kiuj ili vivas, fiaskis dum unu jarcento kaj

fiaskas plu ĉiutage. Ilia ideologia modelo havas pretan lokon en la rubujo de la Historio."

Plena idealismo, do. Sed jam la fakto, ke Esperanto reale funkcias, devigas ĝin kunekzisti kun sociaj strukturoj, kiuj rekte subfosas aŭ kontraŭas ĉian revolucian spiriton. La vivo trudas la

ofte malklaras, kio estas konformismo kaj kio ne. Duc Goninaz mem rompas lancon kontraŭ "la propagando favore al Unuiĝintaj Nacioj, Unesko k.s. fare de UEA", kvankam el alia perspektivo oni povas rigardi tiujn organojn ĝuste kiel komencajn paŝojn al pli solidara kaj egaleca mondo.

LINGVA IDEOLOGIO

One of Esperanto's great advantages is the fact that its affix system is so productive. This is obviously true of the official affixes, most of which were carefully defined by Zamenhof more than a century ago. And, despite the vagaries of the European languages from which most of them come, the lesser-known unofficial affixes are also highly productive, despite the fact that their meanings are less well-defined. Good examples of this are the unofficial affixes -OLOG, -OLOGI and -IK.

-OLOG and -IK both mean "science or study of" whatever is in the stem; -OLOG means "a scientist or student of" whatever is in the stem. -OLOG and -IK can be used interchangeably, though actual practice largely leans on the original European usage from which these affixes originate (*matematiko*, *biologio*). However, the ear of the ordinary Esperantist (unlike that of the ordinary Interlingua-ist or Occidentalist, if any such exists) will not be offended by equivalent but non-European terms (*matematologio*, *bitko*), though one can make oneself even more comprehensible, though less hifalutin', by using Esperanto rather than Greek roots ("Vegetologio kaj bestologio estas subfakoj de vivantologio" rather than the more formal "Botaniko kaj zoologio estas subfakoj de biologio").

Mark Fettes has been known to use at least -OLOG and -OLOG consistently in his works ("movadologioj", "organizologio"). Problem for the English-speaking reader is that occasionally our -OLOGY is used not in the sense of a science or study, but of a body of ideas, for which Esperanto has the suffix -AR; and -OLOGUE is used even less consistently. A good example of the first is "mythology," for which the correct Esperanto word can be either *mitologio* (the name of the college class) or *mitaro* (the collection of stories about ancient gods). A very good example of the second is "ideologue," which in English is generally used to refer (pejoratively) to someone pushing a particular brand (often unsavory) of political idea. The Esperanto *ideologo*, which Fettes uses throughout this article, simply means a scientist or student of an idea or group of ideas.

eblon, certe utiligatan, uzi la lingvon por celoj pure pragmataj, ortodoksaj aŭ eĉ reakciaj. Plie, abundas home indaj uzoj de Esperanto, kiuj certe kvalifikeblas konformismaj: ili plibonigas unuopajn vivojn sen tuŝi la fundamentajn problemojn, kaj konsistigas grandegan, eble eĉ la plej gravan parton de la lingva efektivo. Fine, eĉ tiuj, kiuj akceptas la neceson ŝanĝi la socion, sekvas malamajn tamburistojn al sia celo: tial

La pli-malpli reganta kredo al per-Esperanta socia ŝanĝo do ne havas firman bazon: ĝiaj anoj pendas mezaere kiel ĉiuj aliaj. Kaj tio validas ankaŭ por unu el la maloftaj eksplicitaj kontraŭstaroj al ĝi. La tielnomata "raŭmismo", kiu akiris kelkajn anojn kaj pli vastan reputacion pro lerta sinpropagando, pridubis en sia lanĉa manifesto la utilon al la movado de okupiĝo pri mondaj aferoj. Siatempe ĝia celo estis ekvilibriga: reatentigi pri la movada efektivo kaj revalorigi tiujn ekster-ideologiajn uzojn de la lingvo, kiun la reganta retoriko malemfazis. Sed tiu elstarigo de individuaj realaĵoj kondukis ĝin al alia ekstremo. En la deklaro de Giorgio Silfer kaj aliaj sin nomantaj raŭmistoj, percetebblas tendenco nei ĉiujn influojn de tiuj denaskaj idealoj, kiuj ĉe unu fino tenas la Esperantan ŝnuron: la movado estas "mikrosocio" aŭ "memelektita lingva minoritato", la tradiciaj movadaj strukturoj estas laŭdifine

"piramidaj"; "desuprismaj", kaj celas nur "kvantan" varbadon. Al la historia analizo, kun etikedejo de "praceloj" ktp, same mankas ekvilibro kaj detala ekzameno de faktoj. La raŭmismo fakte ŝuldas sian ekziston al la manko de pli seriozaj kaj same sindiskonigemaj movadologioj, kiam la profesiaj reĝisoroj transprenos la kritikan funkcion, ĝi povos modeste retiriĝi de la ŝnuro.

4. La organizo

Ne eblus konkludi eseon pri la Esperanta ŝnurdancado, sen diri ion pri la idealo kaj realo de ties organizaj strukturoj. Ĝuste sur tiu ĉi tereno oni renkontas iujn el la ĉefaj konfuzoj kaj kontraŭdiroj, kiuj ankoraŭ malhelpas la dancistaron en ĝiaj kolektivaj prezentoj.

Esperanto estas persona sperto, kiu dependas de kolektivo por ĝia ekzisto. Multfoje oni atentigis pri la individuismo de la esperantistoj, sed ŝajne malofte oni ligis tion al la unika kvalito de la lingvo: ke oni efektive "alproprigas" ĝin. Esperanto estas persona posedaĵo en maniero nebla por iu ajn alia objekto de socia movado. Sed tiun memstarecon de ĝiaj adeptoj subfosas la socieco de la komunikado, ilia minoritateco en nacilingva maro, kaj nelaste la sociŝanĝaj idealoj, pri kiu temis la lasta sekcio. Ĉiuj ĉi faktoroj pelas la lingvokomunumon al unika grado de organiziteco, kiu liveras multajn fascinajn fenomenojn por studo.

Iuj el la plej fascinaj troviĝas en la evoluo kaj funkciado de Universala Esperanto-Asocio. Lastatempan ideologian skizon pri ĝi oni trovas en ese de Mark Fettes, sed li uzis aliajn kriteriojn ol la nunajn. Nia surŝnura perspektivo komenciĝas de la konstato, ke ekde la komenco UEA respondas al realaj bezonoj en la komunumo—bezonoj ne nur materiaj, kiel eldonado kaj kongresoj, sed ankaŭ spiritaj, pri fokuso de niaj aspiroj al vere tutmonda kunvivado. Organizaĵoj tamen havas sian propran dinamikon, kredaron; ili, pere de siaj gvidantoj, evoluigas bildon pri si mem kiu ne nepre kongruas kun la faktoj. UEA donis frapan ekzemplon pri tio en la krizaj jaroj 1928-1934, kiam ĝi pretendis samtempe gvidi la movadon kaj resti senpere—kaj sole—respondeca al siaj anoj. Dua tia krizo de identeco trovis esprimiĝon en la dramaj komitatkunsidoj de Hamburgo, 1974. Sed, kiel mi aliloke argumentis, Hamburgo ne solvis la kontraŭdirojn en UEA: la posteulo de Lapenna, Humphrey Tonkin, montris sin retorike kaj movadpolitike ties rekta daŭriganto.

Ni ilustru tion per unu konkreta ekzemplo. Frua strategia dokumento el la Tonkina plumo estis "Financa evoluigo: Manlibro pri la Financa Programo de la Esperanto-Movado" (UEA, 1976). Ĝia dua alineo komenciĝas jene: "Necesas

unue konstati, ke, malgraŭ la devizo de UEA 'Unueco estas forto', la Esperanto-movado restas tre diversa, tre pluralisma. En ĝia centro staras UEA..." Sen plu eniri la detalojn de tiu movada bildo, ni povas tuj rekoni la malcertan mikson de realismo en la unua frazo kaj idealismo en la dua. Por havi centron, necesas ke la periferio konsentu esti periferia: kaj ĝuste tiu konsento mankas en la Esperanto-komunumo. Ne devas surprizi nin, ke el la sesdekpaĝa Financa Programo fariĝis preskaŭ nenio ekster la rondo de UEA-intimuloj.

La preskaŭ kompleta ŝanĝo de estraro en UEA en 1989 malfermis la asocion al sinredifino. Sendube estos interese sekvi la novajn formulojn de la asocia kaj movada realo fare de ĝiaj gvidantoj. Sed por tio tamen nun tro fruas. Turnante nin al kelkaj pliaj specoj de organizaĵoj, ni vidas ke memkonceptaj iluzioj perferdis ankaŭ aliajn krom la Universala. En orienta Eŭropo evidentiĝas, kiel kelkaj landaj asocioj neniam ellaboris sendependan bazon por sia agado. Al abundo da fakaj asocioj ĉiam mankis reala piedteno sur la ŝnuro: ili volis ekkuri al grandioza vizio sen unue konstati la firmecon de sia apogo-ŝnuro. Aliaj asocioj, kiel Sennacieca Asocio Tutmonda, malsukcesis adaptiĝi al ŝanĝita realo kaj, forgesante ŝnurdancajn pretendojn, sidas medite sur sia atingita loko. Ilia sorto spegulas en miniaturo la eblan destinon de la movado mem: komunumo kaj kulturo sufiĉe dinamecaj por plu ekzisti, sed tro limigitaj kaj rigidaj por iam fariĝi mondoŝanĝa faktoro.

La dinameco tamen estas fakto. La esperantistoj posedas konstateblan volon al kunagado, kiu en favoraj cirkonstancoj rezultigas organizojn kulture kaj socie riĉigajn. Ni povas trovi esperon en tiuj historiaj kaj nunaj modeloj, celi al ilia diskonigo kaj disvastigo: ĉar, sur tiu ĉi kampo eĉ pli ol aliaj, bezonatas ne nur teorio sed praktiko. Efektive oni foje devas timi, ke la kolektivaj kapabloj de la movado pri memtrompo, realigitaj en unuopaj movaderoj, tute sufiĉas por teni ĝin surŝnure somnambulanta dum preskaŭ senfina periodo.

5. Konkludo

Sed ni denove memorigu nin: Esperanto respondas al reala bezono. Ne en tiu

senco, ke la mondo ne povas vivi sen ĝi; sed en tiu, ke komunikado estas natura emo de la homo, kiun la historia evoluo neniam permesis al ĝi plene evoluigi kaj esprimi. En epoko, kiam la ebloj kaj rimedoj de komunikado eksplode kreskas, la bazo por la funkciado de Esperanto fariĝas pli larĝa ol iam antaŭe. Nia ŝnuro dikiĝas kaj fortikiĝas; ĝi ne plu fortimigas, sed invitas la piedon.

Tiel ŝajnas, almenaŭ, de proksime. Sed la publiko, staranta surtere, gapanta alten, ne nepre perceptos la allogon de tiu fragilaspekta ponto. Por tio necesas, ke pli da homoj grimpu nian turon de la idealo, forlasante sian teran koncepton de la komuni kado. Esperanto dum la videbla estonteco signifos ankaŭ ideologian elekton. Provoj pravigi la lingvon per nuraj pragmataĵoj similas al klopodoj, suspendi altŝnuron ĉe nur unu fino: ĝi restos kuŝanta en la polvo. Realo kaj idealo nur kune tenas ĝin. Inter tiuj turoj, tenante sian ekvilibron per ideologiario ĉiam adaptiĝanta, Esperanto dancas pluen.

CITITAJ VERKOJ

Duc Goninaz, Michel. "Formiĝo de ideologiaj modeloj pri la rolo de Esperanto", p. 12-16 en *Sociaj aspektoj de la Esperanto-movado* (ELBiH, Sarajevo 1988).

Fettes, Mark. "Demokrateco, neŭtraleco, aŭtonomeco: La ideologia evoluo de Universala Esperanto-Asocio", en *Fonto* 121, 9-17.

Lo Jacomo, François. *Liberté ou autorité dans l'évolution de l'espéranto* (doktoriĝa tezo, 1980)

Piron, Claude. *La bona lingvo* (Pro Esperanto/HEA, Vieno/Budapest 1989).

Tonkin, Humphrey. *Financa evoluigo: Manlibro pri la Financa Programo de la Esperanto-Movado* (UEA, Rotterdam 1976).

Zamenhof, L.L. "Esenco kaj estonteco de la ideo de lingvo internacia", p. 268-316 en *Fundamenta Krestomatio* (14a eldono, Esperantista Centra Lihrejo, Paris 1933).

KUNIKLOJ KAJ SCIUROJ AMIKIGAS ĈE "NAJT"

de Teodoro Browne

NAJT (Nord-Amerikana Junulara Tendaro) okazis je la lasta semajnfino de Aŭgusto. Ĝin planis plejparte la junulo Briano Krueger, sed laŭ li la ideo venas de la rusaj samideanoj. Kelkaj plendis pri la dato, tiom proksima al la nova lernejar-jaro; sed vere estis bona ideo, ĉar laŭdire pluvis ofte ĉe la tendumloko, sed la suno brilis sur NAJT. Ĝi okazis en Adirondaka Ŝtatparko, apud la Lago Wakonda kaj la Rivero Schroon.

Via rakontisto (Teodoro) ĉeestis; kaj feliĉe rakontas ke krokodiloj tute ne troveblis ĉe tiu lago, aŭ sur la plaĝo aŭ eĉ la pikniktereno, se ne menciis la tendojn. Jes, tiuj bestoj tute mankis: ni ne krokodilis, eĉ ne en la aŭtoj. Eĉ la muziko estis nur Esperanta. Do oni povas diri ke tiu semajnfino ankaŭ estis Senkrokodila Semajnfino!

Tamen ĉeestis ronĝuloj: sciuroj, tamiatoj, kaj kunikloj. Kelkaj estis la malgrandaj harkovritaj kreaĵoj, sed ni kuniklis kaj sciuris. Mi ekspliku. Du anoj de la antaŭa UConn E-o Klubo, la "Kuniklo-Klubo", alvenis. Ankaŭ alvenis ok kanadanoj, plejparte de Montrealo; kaj oni vendis SCIURI EN MONTREALO-poŝtkartojn kaj "MI SCIURAS" ĉemizojn. Por tiuj, kiuj ne konas tiun idiotismon: estis Esperantisto-Junulara Kunveno ĉe Montrealo, Kebekio, antaŭ du jaroj. La sciuroj en la parkoj estis mirige amikecaj—temis pri tio, ke homoj ofte donas al ili arakidojn, ktp. "Sciuroj kolektas nuksojn ... kaj ni kolektas amikojn", diris la Montrealaj Esperantistoj. Mi kredas ke la plejparto de l' NAJT-anoj kolektis kelkajn amikojn dum tiu semajnfino. Estis mia bonŝanco iri al NAJT kun Briano mem. Nia celo esti la unuaj ĉe la tendumejo malfacileblis pro tio, ke ni "devis" iri unue al Pittsburgh, PA (!) por konduki Jorges (pr. Horhej), Argentina studento al kiu mankis aŭto. Inter Storrs, CT kaj la tendumejo, NY estis mil mejloj kaj 24 horoj de vojaĝo; almenaŭ ni dormis kelkajn horojn ĉe Jorges. Bonŝance Briano havis tutan aron de Esperantaj sonbendoj por aŭskultadi. Briano ĵus alvenis de la San Franciskaj klasoj. La lecionoj estis freŝaj en la menso de tiu junulo.

La "junuloj" kiuj tendumis ne estis ĉiuj de la sama aĝo. Fakte, kelkaj el ni estis

duoble pli aĝaj ol kelkaj aliaj. Sed, kiel diris junulo (Jozefo) tio, kio gravas, estas ke junas la koro. (La plejparto havis inter dudek kaj kvardek jarojn, sed unu estis gimnazia studento. Ankaŭ ĉeestis malgranda knabino, Mira—poliglota filino de alia paro de esperantistoj, kaj duageneracia esperantistino.)

Ĉe NAJT-semajnfino ni tendumis iel kiel aliaj nordamerikaj tendumistoj; krom tio, ke ĉio okazis per Esperanto. (Ankaŭ eble krom tio, ke la plejparto de l' manĝo estis vegetarana.) Ni naĝis en lago, ludis kartojn, rapidmarŝis monteten, piknikumis, kuiris blankajn bonbonojn super ligno-fajro, kantis, rakontis historiojn, ktp. (Kaj nur tiuj, kiuj ĉeestis, povas memori la kuniklo-sciuran amikeco-vesperon!?)

—SNEES Bulteno
aŭtuno 1994

USEJaj Delegitoj ĉe la Modela U.N.a Estreca Kunveno

de Daniel Cuthbert kaj Lael Tolley

Antaŭ ne longa tempo, la UNA-USA invitis reprezentantojn de USEJ ĉeesti la Modelan U.N.an Estreca Kunvenon ĉe Sarah Lawrence College de la 25a ĝis la 26a de junio. Amnesty International, World Federalist Federation, Youth Democratic Alliance, kaj aliaj, ĉiuj partoprenis en la kunveno. Iu grupo havis sian mesaĝon. La Modelaj U.N.aj lekcionoj diskutis la organizadon, buĝetigadon, estrecon, intertraktadon, diplomation, kaj petskribadon. La plej grava subjekto estis la jubileo de la kvindekaj jaroj de la establado de la Unuiĝintaj Nacioj en 1995.

Por la delegitoj de USEJ, la kunveno donis la ŝancon por sciigi la aliajn delegitojn pri la esteco de la Esperanto-Movado, specife la junula fakto (USEJ). Ni disdonis kopiojn de la poŝtkurso kaj la grupoj de delegitoj donis al ni siajn ideojn por fortigi kaj plibonigi nian kaŭzon. Ĉar la Modela U.N. fundamentis sur organizado, ili sugestis fortan komunikadon inter junulaj fakoj en hierarkia maniero, simila al la sistemo de U.N. Ĝenerala Sekretario kaj ties subuloj.

Por la juna junula movado, tiu ĉi kunveno estis lerna sperto, kaj esperplene USEJ uzas la lecionojn en sia kreskado.

AŬTUNA RENKONTIGO ESPERANTISTA

*de Peter de Groot kaj Shannon
Wong-Ken*

Dum la semajnfino de la 8a - 10a de oktobro okazis tre sukcesa renkontiĝo de esperantistoj el nia regiono. Kvindek partoprenantoj alvenis el Novanglio, Novjorkio, Ontario, Kebekio kaj aliaj landoj, inkluzive Brition! Ni povis partopreni en la tuta semajnfino kaj tre ĝuis la amikan etoson. Ankaŭ ni rapidas diri ke la loko estis perfekta, kaj la kolorfolia vermonta pejzaĝo estis belega. Ĉi tio estis la unua granda kunveno de esperantistoj kiun ni spertis. Pri niaj impresoj ni devas unue diri ke preskaŭ ĉiu klopodis paroli la lingvon dum la tuta afero, nur kelkaj usonaj vizitantoj emas krokodili angle. Krom tio ni vere havis la impreson ke la lingvo plenumis la promeson de intemacia komunikilo. Fakte, la Kebekianoj ne ĉiuj regas la anglan, do komunan lingvon ni bezonis! La partopreno de Marjorie Boulton, fama verkistino, montris kian plezuron la beletra aspekto de la lingvo povas havigi al seriozaj studentoj. Ŝi parolis ekzemple pri la granda literatura heredaĵo de Zamenhof, kiu esperante tradukis milojn da paĝoj da klasikaj verkoj el ses lingvoj. En aliaj prelegoj, ŝi parolis pri la graveco de la lemado de la lingvo, ne nur por komencantoj, sed ankaŭ por progresantoj, kiuj ofte atingas ne tre altan nivelon kaj ŝajnas tre kontentaj tie. Pri tio ni povas komenti ke preskaŭ ĉiu fuŝis iam kaj iam la akuzativon! Do komencantoj, ne timu la gramatikon, eĉ spertaj esperantistoj eraras kelkfoje. Kaj ankaŭ ne forgesu, ke valoras la penon plibonigi nian kapablecon kaj tiele amplifiki la grandan plezuron kiun ni spertis kiam ni babilas esperante ĝuste. Norrmand Fleury, Zdravka Metz kaj la Montreala grupo organizis la renkontiĝon, kaj grande kontribuis al ĝia sukceso. Al ili ni ŝuldas grandan dankon, kaj ni esperas renkontiĝi denove la venontan jaron!

—SNEES Bulteno
aŭtuno 1994

Arnold Langberg raportas pri la venontjara renkontiĝo: "La 1995-a A.R.E. okazos de la 7-a ĝis la 9-a de oktobro. Aperos pli da detaloj en la decembra *Verda Lumo*, inkuzive de nia planada tabelo."

HOW LONG DOES IT TAKE TO LEARN ESPERANTO?

[Recently, a newcomer to the net newsgroup *soc.culture.esperanto*, who had gotten interested in Esperanto—to the apparent despair of his potential Spanish teacher—wanted to know how long it had taken those of us reading the group to learn Esperanto. I don't know how many private replies he got, but the following two that were publicly posted may be of interest to others who wonder whether Esperanto actually is easier than other languages. The first is by Konrad Hinsén of Germany, currently at the Département de Chimie, Université de Montréal; the second is by Prof. Bruce Sherwood, physicist at Carnegie-Mellon University.]

***

In article
<2998580285.1.p00124@psilink.com>
"Sean" <p00124@psilink.com>
writes:

(overly dramatic for effect <grin>). Then I think of esperanto and people saying/writing that it "...learned esperanto it 2 hours!" and "...a friend learned it in 2 weeks over a summer break" and still. "...to be fluent in the language should take 1-2 years at the most."

The last quote is realistic, the first two ones are obviously exaggerated.

I spoke with a professor who teaches Spanish, and she said it isn't unusual to have a very good command of the language in 6 months (Spanish) if you were able to devote 4 hours or so to it each day.

That sounds like an optimistic assumption to me. If that were true, and supposing that French is not much different from Spanish, I should now have a very good command of French. And while I can read French quite well by now, I still have problems with daily conversation, which typically isn't taught in books or lessons.

All of this time concern may seem silly, but it isn't to me. If you don't mind, I would very

much like to hear/read your personal experiences with learning the language i.e. how long, how much devotion to the subject each day, and how well you feel you know it now.

I started to learn Esperanto in summer 1991, when I bought a textbook (*Teach Yourself Esperanto*). I worked through it spending about 15 minutes a day. After that, I began listening to radio broadcasts to get used to the sound. Then I discovered this newsgroup and started to read it regularly and write short posts. When I met the first real-life Esperantist, which happened about six months after I started with the book, I discovered to my own great surprise that I could understand everything and speak rather fluently, at least about non-technical subjects. My Esperanto at that time was certainly better than my French is today, after spending a year in total in French-speaking countries. I would rate my current level in Esperanto as equivalent, if not superior, to my level in English—a language that I studied in school for six years and which I have been using for years almost daily in my professional life as a physicist.

***

In response to the question about the time required to learn languages:

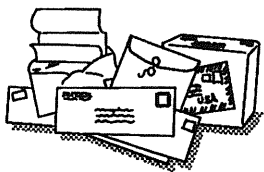
I did not have any language classes in high school, but I learned to read and write Esperanto by self-study starting in high school. During my 4th year in college I took two semesters of Italian by correspondence to get ready for study in Italy (my university did not offer Italian). In Italy I knew a couple who spoke Esperanto at home (he was Italian and she was Bulgarian), so I learned to speak and understand Esperanto simultaneously with learning to use Italian. I spent a year in Italy and took physics courses in Italian. Later I studied Spanish on my own, and on numerous occasions I've given talks or workshops abroad in Esperanto, Italian, or Spanish. I also tried to learn

Russian on my own, but I never got good enough to read Sputnik with high comprehension, to say nothing of speaking and understanding.

Now here's the kicker. Despite living in Italy for a full year, and despite LOTS more time spent working on Spanish and Italian than on Esperanto, including reading literature widely in the original, I am MUCH more expressive in Esperanto. Why? Because with a relatively small vocabulary I can be very expressive in Esperanto, but MUCH less so in languages like Spanish and Italian. This is due to the extraordinary word-formation capabilities of Esperanto, which offers expressiveness not by the European-language schemes of a huge vocabulary but by the elegant scheme of highly flexible and inventive word coinage on the fly. Also, between trips to Spanish-speaking countries I can't retain a facility in using the past absolute (which moreover is highly irregular for many verbs), so I simply use circumlocutions and avoid using it, thus losing expressiveness. In contrast, the Esperanto verb system is very simple and completely regular, yet has enormous expressive power. Related comments apply to many other areas of grammar.

It takes no more time to learn to say "Where is the railroad station?" in Spanish or Italian or in Esperanto. But it takes a TREMENDOUSLY longer time to reach in Spanish or Italian anything approaching the fluency and expressiveness of one's native language. In fact, I would say that I couldn't do it unless I lived for a decade or two in Spain or Italy.

Although it seems hard to believe, I have personally known of several cases (not me!) of young people who acquired a respectable command of Esperanto in a matter of weeks. On the other hand, from my own experience I am rather dubious of the claim that "it isn't unusual to have a very good command of the language in 6 months (Spanish) if you were able to devote 4 hours or so to it each day." On the other hand, this may be irrelevant, because who can devote 4 hours or so to Spanish every day for 6 months?

LETEROJ

Mi legis en *Eventoj*, Hungaria gazeto, 2/09194, artikoleon pri filmo *Incubus*. Se mi bone komprenis, tiu artikolo estis elĉerpita el la gazeto *Esperanto USA* kaj vi petis reagojn ĉar vi mem neniam vidis tiun filmon.

Mi do skribas al vi ĉar mi ja vidis tiun filmon, antaŭ pli ol 25 jaroj. Mi tute bone memoras pri ĝi ĉar ĝi okazigis skandaletan en nia loka Lyon'a rondo. Jen la afero:

Mi estis jam preskaŭ 40 jara sed tamen ankoraŭ junanima kaj provokema. Profesie mi eldonis spektaklan bultenon. Mi do eksciis baldaŭan prezentadon de *Incubus*, esperanto-parolata, en avangarda kinejo. Mi jam sciis ke Esperanto estis uzata en tiu filmo ne kiel propagandilo por nia lingvo, sed kiel stranga nekonata lingvo, taŭga al stranga infera rakonto. Tamen mi pensis ke ĝi povos fariĝi okazo de iom da bruoj pri Esperanto. La Kinejestro konsentis pri debato organizota post la lasta prezentado, vespere. Mi eĉ dungis onklon mian, profesoron pri angla lingvo por esti la "kontraŭstaranto".

Multaj geesperantistoj ĉeestis la prezentadon kaj poste komenciĝis la debato. Mia patro, Prezidanto de la Lyon'a Esperantista Societo, estis tre tolerema. Sed kelkaj malnovaj kaj maljunaj samideanoj (ĉu mi precizigu: ĉefe inoj? [eble ne... —red.]) furioze protestis kontraŭ tia fuŝa uzado de nia lingvo, tre malbone prononcita de neesperantistaj aktoroj, kaj forlasis la kinejon kun bruego. Tiel finiĝis la debato.

Marc Levin
Rodanalpa Federacio, Francio

Well-read Esperantists who have seen the Sharon Stone film *Sliver* may feel the story is a bit familiar. It is almost identical to Jean Forge's 1931 Esperanto novel *Mr. Tot Aĉetas Mil Okulojn* (Mr. Tot Buys a Thousand Eyes). Film critics have hailed the idea of a hotel owner obsessed with spying on the private lives of his tenants with hidden video cameras as a biting comment on our technological society's voyeuristic aspects. When Forge wrote his novel, television was not

yet a reality, and the Esperanto press hailed it as an inspired piece of fantasy—commenting on society's voyeuristic aspects.

Interestingly, Forge did not envision television as an entertainment medium at all, but as a threat to personal privacy.

It is not entirely farfetched to find a thread of connection between the two works. Jean Forge was the pen name of Jan Fethke, a Polish film director who was a good friend of the pioneering German director Fritz Lang. Lang based his film *The Thousand Eyes of Dr. Mabuse* on Forge's novel. We might easily suppose that present-day Hollywood writers schooled in the history of cinema are familiar with the works of Lang.

This is not to say that *Sliver* is not original in many of its aspects. Neither Forge nor Lang included an extensive discussion of their heroine's underclothing.

William F. Orr
[Just in passing... back in the early sixties American movie theaters showed an East European science-fiction film named *First Space Ship on Venus*. You can still catch it occasionally on the late show. The credits attribute the script to one James Fethke. Since James is not a common East European name, but could be an Anglicization of some other name, I have often wondered...]

SALUTOJN!

Mi volas informi ĉiujn, ke ni partoprenis en tre agrablan 42an kongreson en Julio, 1994 ĉe Sacramento, CA. La hotelo estis tre bona loko kaj ni povis elekti el kelkaj manĝejoj apudaj. Unu el niaj prelegantoj estis Lou Harrison, aŭtoro de la muziko "la Koro-Sutro", kiu regalis nin per bela prezentado. David Wolff bonege estris la Klubajn premiojn. Duncan Charters afable faris la bankedan paroladon. Aliaj parolantoj kaj helpantoj estis Joachim Werdin, Ron Glossop, Stevens Norvell, Aleksandr Shlyafar, Richard Langley, Sybil Harlow, Lusi Harmon, Sherry Wells, Maya Kennedy, Randy Dean, Bill Harmon, Derek Roff, Dorothy Holland, Donald Harlow, Charlotte Kohrs, Esther Harlow, Miko Sloper, Ionel Onet. Ili kore kontribuis por fari bonegan kongreson. **MULTEGAJN DANKOJN AL ĈIUJ.** La loka Grupo

multege koplodis por prezenti al la anoj interesajn prelegojn, ekskursojn, ktp. En la grupo helpis Steve Belant (estro), Doug kaj Anne Leonard, Steve Schwichow, Ron Selge, John kaj Winona Mathews, Sybil Harlow, Richard Langley, Charles Galvin, Charles Nelson, Bill Harmon, Peg Barkley. Rimarkindaj ankaŭ estas la tradukadoj de faldfolioj pri la urbo kaj la Fervoja Muzeo faritaj de Charles Galvin kun helpo de Bill Harmon, Sybil Harlow kaj Steve Schwichow. **Mi multege dankas al ĉiuj pro iliaj bonegaj laboroj. Kaj fine sed plej grave DANKON al vi karaj partoprenantoj de la Sakra-menta Kongreso kiuj afable ĉeestis por kongresi kaj subteni la movadon tiamaniere.**

1995 estos la jaro en kiu ni kunvenos por la 43a ELNA KONGRESO EN

NOV-JORKO. La datoj estos la 15-18 julio 1995.

Ni esperas ke vi partoprenos ĝin ĉi jare. Kompreneble la Nov-Jorka klubo kaj mi jam komencis labori por prezenti la plej bonan horaron kun bankedo, ekskursoj, prelegoj, akcepta vespero, ktp. **Sed ni vere bezonas vian subtenan partoprenadon.** Se vi havas opiniojn, sugestojn, komentojn, ion ajn, pri aŭ por la kongreso nepre sendu ilin al mi por ke mi povu plibonigi interesan kongreson. Guste nun mi preparas aliĝilon kaj enketilon, kaj baldaŭ sendos al vi pli da informoj. Vi povas kontakti min ĉe ELNA aŭ ĉe P.O BOX 551, PINOLE, CA 94564. TEL. 510-222-0187

samideane kaj ĝis la revido
ĉe la ELNA kongresejo.
Anjo Harlo
(Angela A. Harlow.)

REVIEWS

Conroy, J.F., *Beginner's Esperanto: Esperanto Por Komencantoj*. New York: Hippocrene Books, 1994. 342 pages. ISBN 0-7818-0230-X. Ce ELNA: Kodo BEG001, Prezo \$14.95/ \$14.20

J.F. Conroy has been a professional language teacher for more than a quarter of a century. He brings his extensive experience with foreign language textbooks to the creation of a new textbook for Esperanto. His book would be suitable for a year's course in the international language at the high school level or for a semester course at the college level. Anyone mastering *Beginner's Esperanto* would have a fine working knowledge of the language and be ready to correspond, read and converse.

Conroy's book is especially useful for Americans because it is written in American English. Dozens of short dialogues cover a wide range of topics. Many of these topics are of current interest. For instance, one dialogue takes place on a space station, another in a bar, where several friends are discussing their marital status, and a third at a meeting of *Esperantistoj Anonimaj*.

Conroy presents the grammar of the language in small, easily digestible doses. His grammatical explanations are the clearest that I have ever seen. Plenty of well-chosen examples make the grammatical points easy to grasp. The exercises are given in small groups and are uniformly of a very high quality.

The vocabulary lists are well devised. There are not only long lists for each of the twelve chapters but *vortlistetoj* that follow individual dialogues and readings. A number of these shorter lists give a selected vocabulary for various topics such as fruits, parts of the human body, aviation, common abbreviations and prepositions. The vocabulary, which for the most part is very practical, is sprinkled with interesting words such as *respondilo* (answering machine), *kosmoŝipo* (space ship), *NIFO* (UFO), *Marso* (Mars), *fantomo* (ghost), and *gilotino* which Conroy defines in Esperanto as *franca mortigilo*.

The book is rich in readings. Very early

in the book these readings take the form of interesting stories. The characters in the dialogues and the stories come from all over the world, not just from one or two countries. The book has a real international feel to it, which is especially suitable for an international language.

Information about the Esperanto Movement appears in each chapter. By the time the student finishes the book she will be familiar with ELNA, the UEA, various Esperanto interest groups such as SAT, the Internacia Scienca Asocio Esperantista, the TEJO Pasporta Servo and the Kristana Esperantista Ligo. She will know about the *delegita reto* and the *Universala Kongreso*. In other words, the student who masters this book will not only be literate in the language but also literate about the movement.

Conroy has put plenty of useful and interesting material in his book which will not only be excellent for beginners but which will also provide valuable review material for more advanced Esperantists who might feel a need to fill in some gaps in their knowledge. To make this fine book even better he might have added an index. Because there are no vocabularies for the entire book, neither English-Esperanto nor Esperanto-English, the student will also need a two-way dictionary. However every serious student will need such a dictionary anyway.

Conroy's serious failing is that he did not have his book proofread by an expert Esperantist. There are far too many typographical errors. A large blank space stands where a picture of the *Plena Ilustrita Vortaro* was supposed to go. Conroy has made at least three serious errors in vocabulary giving "Marzo" for "Marto," "volpo" for "vulpo" and "trati" for "trakti." These are not typographical errors because in each case he uses the wrong word repeatedly. (Robert Sterns points out that two of these errors may result from "language interference" from Spanish. "Marzo" is Spanish for "March" and "tratar" is Spanish for "to treat.") A student who teaches herself by means of this book will have to unlearn a few words.

In spite of these defects *Beginner's*

Esperanto is a most interesting, useful and up-to-date textbook. It is reasonably priced and by far the most suitable work of its kind for speakers of American English. A good teacher can draw the students' attention to the errors so they will not be misled. A corrected edition with an index would be wonderful.

—Sylvan Zaft

Claude Piron, *Le défi des langues. Du gâchis au bon sens*. Paris: Editions P'Harmattan, 1994. 336 pages. ISBN 2-7384-2432-5

Claude Piron has made the case for Esperanto in a much more powerful way than anyone has done up to now, and he has made that case not in a book in Esperanto in which he preaches to the converted but in a book in one of the great national and international languages, his native French. Piron not only writes well in Esperanto and in French; he has published articles in English, has translated from English and Russian at the United Nations and the World Health Organization, and he has a degree in Chinese, a language which he reads better than he speaks.

After his first career as a translator, Piron became a psychotherapist. He brings his skills and experience with languages and with the human psyche to the world language problem.

Piron understands that there is a strong taboo against taking a serious look at Esperanto, and so he does not even mention this "forbidden" word until page 166. He devotes the first half of his book to the solutions which are currently in use and he demonstrates convincingly why they do not work. He does this by laying out the facts, one after another, facts such as the following:

1. It is fantastically difficult to master a foreign language. In spite of 40,000 hours spent with English, Piron, a professional translator, estimates that he has attained only 78 of the proficiency that he has in his native French. In Esperanto he has attained at least 100% of that proficiency.
2. The system of simultaneous translation as used at the UN often degenerates into a joke. Speakers are forced to use one of the official languages. When an Oriental speaks English, an extremely difficult language which he has not mastered in spite of years of

effort, it sometimes happens that his English is so bad that no one in the room, including the translators can understand what he is saying. The translators, obliged to pretend to translate, make up a parallel speech while the speaker talks. Even when a person speaks in a language which she has mastered, translators normally have to leave out quite a bit of what is being said. Speaking from his professional experience, Piron explains why this is so, and he gives specific examples.

3. The system of translating through a bridge language (such as in Danish-to-English-to-Greek), which is often used in the European Community, leads to a loss of a good half of the information. This system is necessary because there are just not enough professional translators fluent in two "minor" languages.
4. English is a difficult language to learn, except for speakers of other Germanic languages.

a. English is "a briar patch of unclear expressions." Students who had studied English for six years were not able to understand a simple phrase from an American magazine: "When John Kennedy was done in..." They had learned the meaning of "do" and of "in," but they had no idea that when you put these two words together they mean "to kill." Other expressions of this type which Piron gives are "to put up with someone," "to look down on someone," "to bring about," "to hear someone out."

b. English has an enormous vocabulary. Where other languages have one word, such as the French "grand," English has many words such as "big," "large," "tall," "great" or "grand." These words cannot all be used interchangeably. The student has to know when a certain word applies and when it does not. In other cases English words come in pairs, one from a Germanic source, one from a Romance language. Examples are "buy" and "purchase," "freedom" and "liberty," and "stupid" and "obtuse."

c. English is very hard to pronounce and to listen to. There are many vowels which sound like one vowel to most foreign ears. Foreign students of the language have to learn how to differentiate between "bath," "bat," "bet," "bait" and "but" or

"bait," "bet," "bit" and "beat." (Naturally for native English speakers this is no more of a problem than it is for native speakers of Chinese to catch the tonal differences that make one sound take on four different meanings in their language.) This difficulty of understanding spoken English has contributed to airplane crashes because a pilot could not understand the English coming from the ground control tower. In spite of its lack of clarity, compared with Italian, for instance, English has been selected to be the language of international aviation. Not a few people have died because of this unfortunate use of English.

Piron gives more reasons why English is unsuitable, and we could easily add others such as its illogical system of spelling. *The American Heritage Dictionary, Second College Edition*, gives eleven ways of spelling the sounds *sh* as in "ship" and *ee* as in "see." More than forty sounds in English have from between two and eleven ways in which they are spelled.

The idea that everyone can learn English and that you can get by anywhere in the world with English is simply a myth. Piron relates a number of stories that prove this point. He estimates that it takes 12,000 hours to become fluent in a foreign language such as English, but that even 40,000 hours with the language does not serve to place the foreigner on an equal footing with the native speaker.

Learning all of the peculiarities of English or the peculiarities of French or of Russian or of Chinese or of Japanese or of Swahili or of most other languages imposes a tremendous strain on the nervous system because it is not enough to have all of the information about the hundreds of thousands of peculiarities of a particular language in your head; you have to gain an instinctive mastery of them so that you can apply them reflexively, instantly, while talking or listening.

The expense of translating in international organizations is mind-boggling. Piron makes this clear with a number of examples such as the following: In 1975 the 28th World Health Assembly, the parliament of the World Health Organization, added two working languages, Arabic and Chinese. This showed proper respect for the hundreds of millions of native speakers of these languages. The additional cost of translating into these

two additional tongues was \$5,000,000 a year. Then the assembly voted down a program that had been carefully devised to improve health in sub-Saharan Africa. This program would have cost \$4,200,000. It was rejected because of a lack of funds.

Many children in tropical countries go blind because of the lack of a medicine that costs twelve cents per child per year. This might equal the cost of translating *one word* into all of the working languages of a large international organization.

The second half of the book is devoted to a presentation of Esperanto as the solution to the world language problem. Piron recognizes that Esperanto is not a perfect language. However, using Esperanto rather than English or simultaneous translation or any other of the palliatives that are used nowadays would save an enormous amount of money, a fantastic amount of nervous energy, and would create a much more level playing field between native English speakers and those who speak non-Indo-European languages.

Piron suggests that one year of Esperanto would be enough to bring a person up to the same level of proficiency that he has in his native language. No doubt Piron, who has a special gift for languages, is exaggerating here. Nonetheless, if students around the world seriously studied Esperanto for one year, the world's language problem would be solved. This is because Esperanto gets easier as you go along. You just have to build your vocabulary, and once you learn the trick of combining morphemes, you can construct practically all the new vocabulary that you need and be easily understood. With English or French, the more advanced you are, the harder it gets. This is because you come across more and more exceptions that you have to hold in your mind.

The analysis of Esperanto and the reasons why it is so easy to master gives honest non-Esperantists a good understanding of the nature of this unique language. This analysis is so masterfully done, with specific examples taken from the ordinary language as it is spoken throughout the world, that it will give the most expert Esperantist a deeper appreciation of her tongue.

The structure of *Le défi des langues* is an especially interesting one. Piron imagines that he has been called upon as a

special consultant to study the present systems of international communication, to judge them according to their cost-benefit ratio, and, finally to suggest improvements. He carries out this task with such a command of detail and explains his findings with such clarity that there is probably only one way to refute his case, and that is the time honored way of ignoring Esperanto and making fun of Esperanto.

Piron takes this reaction into account. Drawing on his expert knowledge, not as a translator this time, but as a psychotherapist, he examines this refusal to look at Esperanto. He notes that there have been plenty of experts in linguistics who have rejected Esperanto, often sneering at it, but he also notes that none of these rejections are based on an examination of the actual language. They are always *a priori*. People who should know better reject Esperanto for such untrue reasons as "nobody has ever spoken it," "no one has ever written a poem or a novel in Esperanto," "there are no native speakers of Esperanto," and so on. People blithely repeat these myths instead of taking a few hours to check the facts.

The reason, Piron suggests, is because of a kind of a neurosis, not a personal neurosis but a psychosocial neurosis. Piron expertly analyzes the origin of the neurosis, which he calls the "Babel Syndrome," and shows how it taints the minds of otherwise normal men and women. He also provides a cure which simply involves taking an honest look at the facts without prejudging the case, and he provides a method Esperantists can use when they are faced with this kind of resistance.

Le défi des langues makes the case for Esperanto more powerfully and more honestly than any other book I have ever come across. If it finds its way into libraries throughout the French-speaking world, Piron will have made an enormous contribution to people understanding what Esperanto really is and what it could really do, in very practical terms, to improve communication for individuals, international organizations, multinational corporations and governments.

An English adaptation of this book would be wonderful. Sections of the book could not simply be translated because, being a book on language, examples are chosen because they are apt and clear for native speakers of French. The example of a German banker's 16-word sentence

in French which contained six errors would not have any impact on an English reader. Still, we need an English version of this book as well as a Chinese version, a Japanese version, a Russian version, a German version, an Arabic version, a Hindi version and so on.

—Sylvan Zaft

Daŭrigata de paĝo 4

a threat against one's own family of friends, not just as a series of news items from far away. How wonderful it would be if the whole world could view the world—and wars—from that perspective.) (el *La Potomaka Esperantisto*, novembro 1994)

Texas

Dank' al la klopodoj de Andrej Kolganov, antaŭa UEA delegito el Toledo, kiu antaŭnelonge transloĝis al Houston kun sia edzino, Elena, studentino ĉe la universitata Houston Opera Studio, okazis E-kunveno la 21an de decembro 1994.

Ceestis 10 personoj; kaj, rimarkinde estas pro tio ke jam delonge oni ne renkontiĝis. Surprize estis ekscii ke ĉiuj samideanoj ja iel agadis en sia kampo, nur kontaktoj kaj kunordigo estis perditaj.

William Dickerman skize rakontis pri la antaŭa E-vivo en Houston; la rakonto estis suplementita per rimarkoj de John Victory, kiu ankaŭ tuŝis la temon de impona E-kolekto ĉe la biblioteko de Rice University. Lorraine Bouchard, kiu instruas Esperanton al talentaj infanoj en sia privata lernejo sciigis ĉeestantojn pri tiu temo. Thomas Gray raportis pri siaj kontaktoj kun USEJ kaj ties estro Joseph Truong.

Unuanime oni konsentis ke tiaj kunvenoj devas fariĝi regulaj. Tiun taskon faciligus adreslisto de lokaj esperantistoj nun kompilata de Kenneth Longacre kiu ĵus varbiĝis dank' al la bufrogluaĵo kiun li rimarkis sur aŭto de ges-roj Kolganov.

La grupo decidis provi la abonojn de diversaj publikaĵoj, ekzemple *Eventoj*,

Literatura Foiro, kaj *Heroldo* por interŝangi inter si.

Kuraĝigoj al la rebakita grupo estas bonvenaj laŭ nia provizora adreso: Esperanto en Houston, 2716 Boston Street, Houston, TX 77006-1514, fakso +1-713-527-0072, retpoŝto dickerman@uhcl2.cl.uh.edu.

Mensa

La Usona kaj Kanada filioj de la internacia alt-inteligenta grupo Mensa kuniĝis por siaj Jaraj Kunsidoj ĉe Cambridge MA junio 30a-julio 4a. Estis eventoj kiel Ludo-Cambro; Skrablo-turniro; aŭkcio; Butiko (T-ĉemizoj, pingloj, libroj ktp); ekskursoj al alt-inteligentaj pejzaĝoj kiel la Artefarita Inteligento-Laboratorio ĉe MIT, la Bostona Komputilo-Muzeo, kaj la Samuel Adams bierfarejo; kaj prelegantoj. La prelegantaj temoj inkluzivis "Paradoksoj de Temp-Vojaĝado" kaj "Vinfarado ĉe la Hejmo," de "Spaco kaj Raketlanĉa Sekureco" ĝis la historio de Trivial Pursuit.

Parolis mi dum preskaŭ horo pri Esperanto, sabate posttagmeze. Mia aktuala prelego komenciĝas per duonhora enkonduko al la gramatiko kaj vortaro. Ĝi uzas travideblaĵojn de facilaj vortoj kaj bildoj, kune kun multo de partoprendado de la aŭdantaro, kaj oftaj "Bona!"-oj de mi kiam ili respondas ĝuste. La duonhora enkonduko estas tute per Esperanto, escepte kiam mi montras kiel Esperanto uzas sufiksojn por regulare krei novajn vortojn: bildo de hundo kun la vorto "hundo," aro da hundoj kun la vorto "hundaro." La aŭdantaro tradukas tiujn "dog" kaj "pack." Tiam fiŝo kaj fiŝaro, kiun mi sugestas tradukus kiel "fishpack." Tiam kato kaj kataro, kaj mi ofertas "catpack." (La vera angla vorto por kataro estas "clowder." Kataroj ja estas maloftaj...) Prelegfina, la aŭdantaro donis "Bona!"-aron.

Sesdek aŭ sepdek Mensanoj aŭskultis la prelegon (kaj ripetis ĝin!). Dekdekkvin aperis dimanĉe matene por diskuti la restarigon de EsperMenso, kiu estas la Esperanta speciala interesa grupo ene de Mensa. Por informo pri EsperMenso, kontaktu Sherry Wells ĉe (810) 543-5297; por informo pri Mensa, telefonvoku (718) 934-3700 aŭ skribu al Mensa, 2626 East 14th Street, Brooklyn NY 11235-3992.

—David Wolff

VOLAS KORESPONDI

Amikeco trans limoj

Noto: Nomojn kaj adresojn ni prezentas dikliteraj; familiaj kaj urbaj nomoj estas MAJUSKLAJ. Komojn ni uzas por montri ŝanĝon inter linioj en adreso.

RUMANIO

Elena DAINA, str. Cristianului 897,
RO-2454 ORLAT-SIBIU.
Lernantino-komencantino deziras

korespondi kun nord-amerikanoj.
Sanda MARTIN, str. Oasa bl. 10 sc. B
ap. 15, RO-2400 SIBIU. Lernantino-
komencantino deziras korespondi kun
nord-amerikanoj.

Georgina OPREA, str. Semaforului bl.
14 sc. C ap. 37, RO-2400 SIBIU.
Lernantino-komencantino deziras
korespondi kun nord-amerikanoj.

MICHAEL JACKSON CONTROVERSY

[This is a copy of a press release from Esperanto-Asocio de Britujo, 140 Holland Park Avenue, London W11 4UF. Tel: (+44) (0)71 727 7821. Sekvas la teksto de gazetara komuniko, kiun oni dissendis la 27an de oktobro 1994.]

Michael Jackson is using the sudden upsurge of interest in Esperanto, the International Language to promote *History* his double CD which is due for release in December. The CD's promotional video is now being shown on TV, cinema, and planes and is using an Esperanto dialogue in the most expensive film (per minute) ever made in Hollywood. The three and a half minute video has a budget of \$6 million and cost \$30,000 per second. The commercial, shot over 10 days in Hungary is set to newly composed classical music and features Jackson at the head of a triumphal Roman march through the gates of Budapest to the royal palace.

The first British rock star to use Esperanto was Elvis Costello who featured the language on *Blood and Chocolate* and with Esperanto lyrics on the record cover. Charlie Chaplin was the first major Hollywood star to use Esperanto in his film *The Great Dictator*. Other Hollywood stars to use the International Language have been Bob Hope, Clark Gable and Bing Crosby. *Inkubo* was the only Hollywood film to use the language ex-

clusively and stars William Shatner. In *Red Dwarf*, the BBC sci-fi TV comedy series, Rimmer, the hologram is attempting to learn Esperanto.

There is a momentum of support for Esperanto in the rock music world. "Vinilkosmo" is a new record label being launched in October, and a compilation of music in Esperanto by 30 different bands, from many countries, will be released on CD / Cassette format. The bands are as far apart as Brazil, Sweden and Japan.

Eight million people already speak the language. Apart from a G.C.S.E. examination there is a lecturer in Esperanto at Liverpool University and, for the first time this year, Pope John Paul included Esperanto in his traditional Easter message from the Vatican. Esperanto is a living language with its own original literature and poetry. Translated works include the Bible, Shakespeare, Hans Christian Andersen, Oscar Wilde and *Winnie-the-Pooh*.

English is not the solution to the language problem. The European Parliament spends three-quarters of its budget on translation at a cost of 23 pence per word. This year Norwegian, Finnish and Swedish will be added as full working languages thus increasing the cost. There has been a failure of English also in air traffic control where deaths and serious

injuries have occurred.

Famous individuals who have learnt Esperanto include: Rory Bremner, Princess Alice of Greece, Jeremy Hanley MP, Patrick Moore, Pop John Paul II, Jules Verne, David Blunkett MP and Lord Wilson of Rievaulx. Count Leo Tolstoy took a week to learn the basics of the language.

USEFUL PHRASES & EXPRESSIONS IN ESPERANTO

Michael Jackson is not the first pop star to acknowledge Esperanto as a living language. The German pop-music band called Electric Music recently released a CD called *Esperanto*.⁽¹⁾ Although the music is for the most part wordless, the title-track includes a background chant of "Esperanto—Universal Language".

The following phrases and expressions are in current use:

- Esperanto & English translation
- Saluton = Hello
- Bonan Matenon = Good Morning
- Vi nun aŭskultas Radion..... = You are now listening to radio.....
- Popmuziko = Pop music
- Mi amas vin Michael Jackson = I love you Michael Jackson
- Hollywood nun uzas Esperanton. = Hollywood is now using Esperanto.
- Hodiaŭ estas..... = Today is.....
- Lundo = Monday
- Mardo = Tuesday
- Merkredo = Wednesday
- Ĵaŭdo = Thursday
- Vendredo = Friday
- Sabato = Saturday
- Dimanĉo = Sunday
- Ĉu la Papo parolas Esperanton? = Does the Pope speak Esperanto?
- Diskulo = Disc Jockey
- Kompakta disko = Compact Disc
- Gitaro = Guitar
- La angla estas kultura imperiismo. = English is cultural imperialism.
- Esperanto unuigas homojn = Esperanto unites people
- Mi malkonsentas = I disagree
- Dankon! = Thank you!
- Esperanto ekfuroras = Esperanto is catching on.

(1) This is hardly a unique title for a music CD. CDs named *Esperanto* have also been released by Shadowfax (the United States) and Ryuichi Sakamoto (Japan). [—ed.]

ESPERANTAJ VOJAĜOJ VOKAS VIN

**Esperanto's 26th Year
San Francisco State University
26 June- 14 July**

Three week multilevel courses - with Dr. Duncan Chartiers, Spomenka Stimec (Croatia), Atilio Orellana Rojas (Argentina) and Setsuko Umeda (Japan)
The best in the world!

University of Hartford
One week multilevel workshops
Dr. Humphrey Tonkin, Director

ELNA Convention, New York City
Probably starting on 15 July. The LKK (Loka Kongresa Komitato) has lots of qualified help! They will provide reasonably priced housing and an outstanding program. New York is one of the most exciting cities in the world. Plan to attend!

**Antaŭ-UK Vizito al Helsinki
19-21 July**

This capital city has many distraĵoj to help us recover from jetlag before our group transfer to the Universala Kongreso de Esperanto in Tampere.

**80a Universala Kongreso
22-29 July**

Tampere, Finland
We visited Tampere in October, 1994, and found it an excellent location for the U.K. It is Finland's second-largest city, approx. 170,000; and is known as an educational and cultural center. Its lively city center is surrounded by extensive forest areas and 200 lakes. The local Esperantists are very well organized and promise a well-run convention.

Even if we didn't have our U.K. here, you would find it an interesting, beautiful and clean city. Prices in Scandinavia are higher than in some other places, but Tampere is manageable with a little advance planning. When it comes time to choose your hotel from those UEA will offer, I can give you advice based on personal inspection. **Finnair promises us reduced group air fare. Details available soon.**

estas nomita
OFICIALA FLUGKOMPANIO
de la 80-a UK de Esperanto

**Internacia Junulara Kongreso
31 July - 7 August
(near) St. Petersburg, Russia**

**Post-U.K. Ekskurso
30 July-13 August**

Waterways of the Czars

Cruise between St. Petersburg and Moscow on the new river cruise ships that ply the waterways between these two great cities. Sightseeing will include the major attractions in both marvelous cities and the cities of the "Golden Ring". We will see the countryside as well as touring: Uglich, Kostroma Goritsy, Yaroslavl, Kazan, Lake Ladoga, and Lake Onega. It's a very safe, non-stressful way to see the country. Since we're working with the Russian Esperanto travel agency, we know we will get to see and visit with quite a number of the Russian Esperantists. Should the political situation in Russia become much more unsettled in the next few weeks, we will substitute a tour of the Baltic Republics.

**USE YOUR ESPERANTO TRAVEL
SERVICE FOR ALL YOUR
TRAVEL NEEDS!**

Esperanto Vojag-Servo
6104 La Salle Avenue
Oakland CA 94611
[510] 339-2001
FAX [510] 339-6317
e-mail: wrharmon@netcom.com

ELNA

President: Donald J. Harlow (1996), P.O. Box 551, Pinole, CA 94564, tel. (510) 222-0187
Vice President: Sherry A. Wells (1996)
Secretary: Ellen Eddy (1995)
Treasurer: Douglas Leonard (1997)

Other Board Members: Thomas Eccardt (1995), D. Gary Grady (1995), Rochelle Grossman (1995), Doroteo Holland (1996), David Richardson (1996), Derek Roff (1996), William R. Harmon (1997), David K. Jordan (1997), David Wolff (1997)

Commissioners and Chairs: Don Coleman (Local Clubs), John Dale (Legislative Affairs), Angela Harlow (Congresses), Lucy Harmon (Travel Affairs, Audio-Visual Instruction), William R. Harmon (Esperanto Documents), Becky Harris (Women's Affairs), Dorothy Holland (Correspondence Courses), R. Kent Jones (Education), Dr. Julius Manson (United Nations), John B. Massey (Wills and Gifting), Doug Portmann (Science & Technology), John B. Massey, Sidney V. Steinberg, Douglas Leonard (Kapitala Fondusa Komitato), John Mathews (Service Clubs), Catherine Schulze (Postal Course), Sherry Wells (Publicity, Publishing)
Director, Central Office: Miko Sloper

Vice-Director, Central Office: Ionel Onet
ELNA Archivist: Ionel Onet
USEJ: Jozef Truong
Any member wishing to assist in the work of any of the above named commissions or committees should communicate with the member(s) shown.

ELNA Dues for 1995

Regular	\$30
Family	\$45
Youth (under 27)	\$15
Limited income	\$15
Sustaining	\$60
Life	\$600

ELNA is a non-profit organization functioning under IRS paragraph 501(c)3. Donations are tax-deductible.

A separate supporting category, "Friend of Esperanto," has been established. A Friend of Esperanto pays \$10 per year.

Libraries and other institutions can subscribe to *Esperanto U.S.A.* at the special rate of \$15 per year.

UEA dues 1995

Member-Guidebook only (MG)	\$ 9.00
Member-Yearbook only (MJ)	\$22.00
Member-Subscriber (MA)	\$55.00
Societo Zamenhof (additional)	\$110.00
Subscription only to Esperanto	\$33.00
Subscription only to Kontakto	\$22.00

Life Membership in UEA \$1375.00
Send payments for UEA memberships or subscriptions to ELNA, Box 1129, El Cerrito, CA 94530. Make all checks payable to ELNA.

MOVING? DON'T LEAVE ESPERANTO BEHIND! If you have moved recently or are planning to move in the near future, don't forget to send a change-of-address card to the ELNA Central Office, Box 1129, El Cerrito CA 94530. This will assure your continued receipt of the Newsletter and other information. If you don't have a stamp handy, give the CO a call at (510) 653-0998. Thanks!

DEADLINE FOR MATERIAL FOR ISSUE 1995(2) of Esperanto U.S.A. is Mar. 10, 1995

Esperanto U.S.A.
Volume 30, No. 3-4
ISSN 1056-0297
Esperanto League for North America, Inc.
P.O. Box 1129, El Cerrito, CA 94530
Telephone: (510) 653-0998
For info: (800) 828-5944
Fax: (510) 653-1468
Internet: elna@netcom.com
Editor: Don Harlow
Telephone: (510) 222-0187
Internet: donh@netcom.com